

KERTI KALENDÁRIUM

ÁRA: 510 FT • ELŐFIZETŐKNEK: 410 FT
WWW.MAGYARMEZOGAZDASAG.HU

2020. JÚLIUS

- 4 Hasznosítsuk másodszor is a zöldségeskertet
- 16 Hazai málnafajták
- 20 Mit tegyünk a gyümölcsmolyok ellen?
- 30 Az éghajlatváltozás hatása

OLVASSA A KERTI KALENDÁRIUM DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí

Ajándékba
is vásárolható

Kiadványát
több eszközön
is elérheti

Pár kattintással
azonnal olvasható,
előfizethető

KERTI KALENDÁRIUM

Alapítva: 1988
Megjelenik évente 10 alkalommal
32. évfolyam, 7. szám
2020. július

FŐSZERKESZTŐ:

Horváth Csilla

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Varga Tibor

TERVEZŐSZERKESZTŐ:

Dudás Ágnes

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf.: 294.

KIADJA:

a Magyar Mezőgazdaság Kft.

FELELŐS KIADÓ:

Sári Enikő ügyvezető igazgató
Hájos László ügyvezető igazgató

MARKETING:

Práger Ádám vezető,
Kovács Réka, Kadosa Gábor,
Kárpáti Eszter

LAPTERJESZÉS, PÉNZÜGY:

Harangozó Tímea vezető
Fontos Éva, Karácsonyi Ildikó

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT:

Husztiné Csekő Emma
Tel.: 470-0411 Fax: 470-0410

HIRDETÉS:

Dohány Árpád (70)-232-4231

Minden jog fenntartva! A lapból értesüléseket átvenni csak a Kerti Kalendáriumra való hivatkozással lehet. A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:

Árusításon úton terjeszti a Lapker Zrt., valamint az alternatív terjesztők. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt. Postacím: 1900 Budapest Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a hirdlapot kézbesítőknél, www.posta.hu WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, telefonon 06-1-767-8262 számon, levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen. Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), 1900 Budapest, 06-1-767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu Belföldi előfizetési díj egy évre: 4100 Ft.

NYOMJA:

PAUKER Nyomdaipari Kft.
1047 Budapest, Baross u. 11.
Felelős vezető: Vértes Gábor
HU ISSN 0864-7852

www.magyarmezogazdasag.hu – az Agrárhírcsatorna

ONLINE ÜZLETÁG-VEZETŐ:

Práger Ádám
SZERKESZTŐK:
Mízsei Károly, Szőnyi Judit

Őrizzük meg a vizet!

Amilyen száraz volt a tavasz, olyan heves esőzésekkel érkezett a Medárd-időszak. Az éghajlatváltozás megnyilvánulásaként az átlagos csapadékmennyiség nem nagyon változik, viszont hirtelen, nagy mennyiségű esők formájában érkezik, ami könnyen erózióhoz vezet. Ráadásul a felszínről elfolyó víz nemcsak a termőréteget sodorja magával, hanem a növények számára sem ad elég nedvességet, mert nem szívárolog le a talaj mélyebb rétegeibe.

Közmondással egyenértékű, hogy egy alapos kapálás felér egy öntözéssel, de csak akkor, ha esett az eső. A kapálással ugyanis sekélyen megbolygatjuk a talajfelszínt, ezzel pedig megszakítjuk azokat a csatornákat, ahol a víz elpárolog. A laza felszín segíti is a víz befogadását. De nemcsak talajmunkával segíthetjük a vízmegőrzést, hanem talajtakarással is, amire lekaszált fűvet, friss szalmát, tőzeget, nádtörmelékot, kéregzúzalékot használhatunk. Ez a szerves anyagból álló réteg hűvösen tartja a talajt, csökkenti a nappali fölmelegedést, és megakadályozza a víz elpárolgását, valamint bomlásával idővel tápanyagokkal is gazdagítja a talajt, és még a gyomok kelését is megakadályozza. Hasonlóan sokoldalú megoldás a talajjavító növények alkalmazása: ezek a gyorsan fejlődő, nagy lombtömeget adó fajok általában erős bojtos, vagy mélyre hatoló gyökérrzel rendelkeznek, ezáltal lazítják a talajt és segítik a víz befogadását. Érdemes kipróbálni valamelyiket.

Kertbaráti üdvözlettel,

Hosváth Csilla

főszerkesztő

Késői másodvetésben a korai karalábé a tavaszihoz hasonló zsenge termést ad ősze

Hasznosítsuk másodszor is a zöldségeskertet

ÖNTÖZHETŐ, INTENZÍV VETEMÉNYESKERTEKBE SZINTE MAGÁTÓL ADÓDIK, HOGY EGY RÖVID TENYÉSZIDEJŰ TAVASZI VETÉSŰ NÖVÉNY, VAGY ÖSSZEL VETETT, ÁTTELELŐ NÖVÉNY UTÁN IGYEKSZÜNK ÚJRAHASZNOSÍTANI A TERÜLETET. A ZÖLDSÉGFAJOK SZÉLES SKÁLÁJÁBÓL KÖNNYEN TALÁLHATUNK OLYAT, AMELY VISZONYLAG RÖVID TENYÉSZIDEJŰ, TÚRI A NYÁRI VETÉST VAGY ÜLTETÉST, EMELLETT A CSALÁD KEDVENCE LEHET.

DR. SLEZÁK KATALIN

Rövid vagy középhosszú tenyészidejű, nyári-őszi termesztésre ajánlható fajokat a káposztafélék és a levélzöldségek között találunk a legnagyobb számban.

Előbbiek közül mindenképpen említést érdemel a karalábé, a brokkoli, a karfiol, a fejes- és kelkáposzta, valamint a kínai kel. Bár valamennyi káposztafélének a hagyományos termesztéstechnológiákban léteznek helyrevetéses szaporítási módszere, a nyári időszakban – a kínai kel kivételével – mindenképpen érdemes palántát ültetni.

A karalábé középhosszú tenyészidejű fajtái július végéig, a korai fajták augusztus közepéig ültethetők, de a hosszú tenyészidejű fajták jó részével is sikeresek lehetünk, ha július közepéig elültetjük a növényeket.

A karalábé középhosszú tenyészidejű fajtái július végéig, a korai fajták augusztus közepéig ültethetők, de a hosszú tenyészidejű fajták jó részével is sikeresek lehetünk, ha július közepéig elültetjük a növényeket.

Karfiol esetében a hosszú tenyészidejű fajták ültetése június végéig, a közepes tenyészidejű fajtáké július elejéig, a rövid tenyészidejű fajtáké pedig július közepéig tervezhető. Brokkoliból a legtöbb fajtát június végéig javasolt elültetni. Ha néhány nappal később tudjuk csak ültetni a palántákat, számítsunk rá, hogy a „rózsák” beéréséhez a hűvös idő beköszöntével fátyolfóliával kell takarni a növényeket.

Fejes káposztából a közepes tenyészidejű fajták június végéig, az ún. korai fajták július közepéig ültethetők. Kelkáposztából a kései fajták tenyészideje általában rövidebb, mint a fejes káposzta azonos éréscsoportú fajtái, így azok július elejei ültetéssel is beérnek, míg a rövid tenyészidejű fajtákat július végéig ültethetjük. A kelkáposzta esetében azt is figyelembe vehetjük, hogy a fajták nagy része jobban viseli az őszi lehűléseket, mint a fejes káposzta.

Nyári ültetésre nevelt káposztapalánták

A kínai kel a többi káposztaféléől eltérő igényű. Őszi szedésre augusztus eleji helyre-
vetéssel érdemes termesztani. Palántanevelése nehezebb, mint a többi káposztaféle esetében, viszont állandó helyre vetve is kifejezetten gyors fejlődésű.

A levélzöldségek közül az őszi fejes salátát augusztus közepén a legjobb ültetni. A kicsit hosszabb tenyészidejű endívia számára az optimális időszak július utolsó napjaiban van. A

Tépősaláta

tépősalátát vethetjük helyre is (július végéig), vagy a fejes salátához hasonlóan augusztus közepén palántázzuk. Augusztus végén szintén helyre vethető a madársaláta is. Az őszi spenótot augusztus második felében vagy szeptember első felében vessük. Míg a salátaféléknél található kifejezetten nyári termesztésre nemesített fajtákat, a spenót esetében vigyázzunk: a korai (július-augusztus eleji) vetés hamar magzik, így nem lesz sikeres a termesztésünk.

Őszi madársaláta, szedés előtt

A gyökérzöldségek közül a hónapos retek, az őszi-téli retek, a tarlórépa, valamint a cékla a másodvetéshez a leggyakrabban használt fajok. Mindegyiket végleges helyre vessük. Erre a legjobb időszak az őszi és téli retek esetében augusztus közepén, őszi hónapos reteknel szeptember elején van. A hosszú tenyészidejű céklafajtákat július közepén kell vetni (a feldolgozóipari alapanyag-előállítás fő technológiáját

is így szervezik), a rövid tenyészidejű fajták vetésideje augusztus elejéig kitolható. A sárgarépa hagyományosan tavaszi vetésű növény, de június második feléig vetve ősszel „csomózott répa” méretű gyökereket nevelnek a rövid tenyészidejű fajták. Hazánkban különlegességnek számító vajrépa („étkezési tarlórépa”) őszi fogyasztásra augusztusban (legkésőbb szeptember elejéig) vethető, míg ha télre szeretnénk tárolni, akkor kicsit korábban vessük, hogy tárolásra beérett gumók fejlődjenek október végére.

Július elején vetett zöldbab szeptember kezdetén

A hüvelyes zöldségfélék közül a bokor habitusú zöldbab és zöldborsó vethető másodnövényként. Az előbbit július elején (de legkésőbb július közepéig) a legjobb elvetni. Zöldbab esetében a nagyüzemi, feldolgozóipari célú termesztésnél ma már egyre inkább a másodvetésben való termesztés az uralkodó. A zöldborsó másodvetésbe viszont jóval kevesebb termést ad, mint a tavaszi,

Másodvetésű csemegekukoricánál csak az első csövek beérésére számítsunk

de a friss íz élvezetéért érdemes kipróbálni, ha tudunk öntözni.

A csemegekukorica termesztésére nagyüzemi körülmények között is kedvelt a másodvetési időszak. Tekintettel a kukorica származására és melegigényére, öntözött körülmények között a nyári vetésből az őszi (szeptemberi) szedésből szép csöveket kaphatunk. A nyári-őszi szedések viszonylagos folyamatosságához házikertben is érdemes szakaszolva vetni a csemegekukoricát,

Másodvetésben síkműveléses uborka

de a legutolsó szakaszokat június végéig, legkésőbb július elején el kell vetni.

Uborka másodvetésben (pl. tavaszi zöldborító után jól használható vele a terület) június második dekádjáig helyrevezethető, július közepéig palántázható.

A másodvetés előkészítése

A legtöbb esetben az előnővény betakarítása után viszonylag kevés idő áll rendelkezésre a terület előkészítésére. Ezért lehetőleg kerüljük a talajforgatást, ha mégis szükség van rá, lehetőleg ne túl mélyen forgassunk. Ez azért is fontos, mert a mélyebbről a felszínre került, általában nedvesebb talajréteg gyorsan kiszáradhat, és felborul a forgatás mélységében egyébként ebben az időszakban kifejezetten aktív, jótékony talajélet egyensúlya is. A talajkímélő növénytermesztési rendszerekben nyári másodvetésnél csak annyira lazítják fel a talajt (a vetésmélységben vagy 1-2 cm-rel mélyebben), amennyire feltétlenül szükséges a növények kezdeti fejlődéséhez. Sokszor akár elégnék bizo-

nyul a tárcsázás két irányból, kultivátorozás, vagy egyszerű kombinátorozás. Kiskerti viszonyok között a rotációs kapa használata a legkedveltebb erre a műveletre is, de különösen ügyeljünk rá, hogy túlzottan száraz talajon ne használjuk, valamint ne járjuk át a területet többször, mert az nagyon roncsoolja a talajszerkezetet, porosítja a gyökérzóna legfontosabb részét, ami később még több víz-háztartási problémához vezet, a talaj gyorsabban kiszárad és repedezik.

Ha száraz a talaj, akkor lehet, hogy talajművelést segítő öntözést kell végeznünk, ami mindig néhány cm-rel mélyebben nedvesítse be a talajt, mint amilyen a művelet mélysége lesz. (Veszélyes, ha a művelés mélysége pont a nedves-száraz réteg határán van, mert a határréteg betonkemény réteggé válhat a hatására.) A művelést segítő öntözés mellett szükség lehet arra is, hogy nagyobb vízadagot kijuttatva a másodnövények számára nedvességtartalékot képezzünk a talajban, a gyökérzóna alatti rétegben.

A növények későbbi vízellátását tekintve a faj/fajtatípus igényeit érdemes figyelembe

Az őszi hidegektől az alacsonyabb növények fátlyolfóliás átmeneti takarással megvédhetők

venni, de számítanunk kell arra, hogy a nyári vetés, palántaültetés idején a legmelegebb és legszárazabb időszakban vagyunk, amikor nemcsak a talaj vízkészletével való gazdálkodásra, hanem a levegő alacsony páratartalma és a növények hűtése miatt is szükség lehet plusz öntözésekre.

Tápanyagellátás

A trágyázás során az a legjobb elv, ha foszforból és káliumból, valamint a szerves trágyákból már ősszel, az előnövény előtt kijuttatjuk a másodnövénynek szánt trágya nagy részét, amit egyébként „alaptrágyázásnak” tervezünk, majd a vetés vagy ültetés előtti talajművelés-kor, vagy ültetéskor juttatjuk ki az indítótrágyát, majd – amelyik növénynél szükséges – még fejtrágyázunk a növényállományban. Sok esetben az előnövény által a talajban hagyott tápanyag elég a rövid tenyészidejű másodnövények számára, ezért azt is megtehetjük, hogy csak a fejtrágyázásra építünk, könnyen felvehető nitrogén-, foszfor- és káliumformákat (vízoldható, tápoldatozó műtrágyákat) használva.

A gyomosodást nagyon befolyásolja, hogy az előnövény esetében tisztán tartottuk-e a területet, illetve hogy mennyi nyári egyéves gyomnövény csíráképes magja van még a talajban az előző időszakból. Az öntözések

természetesen a gyomnövények fejlődését is segítik.

Mindezen munkák mellett speciális lehet még korai őszi lehűléseknél az őszi átmeneti növénytakarás fátlyofóliával. Sokszor csak néhány éjszakára kell védenünk szeptember végén-októberben a termést, de az is előfordulhat (pl. megkésétt zöldbab másodvetésnél), hogy 1-2 hétre előre tervezetten takarjuk az állományt a szedés előtt. Azt mindenképpen szem előtt kell tartanunk, hogy a termés beérjen, különben hiába dolgoztunk.

Amennyiben nem áll rendelkezésünkre elegendő szerves trágya, kielégítő megoldás lehet, ha másodvetésben zöldtrágyanövényt vetünk, amit aztán közvetlenül a természetőreleten bedolgozunk a talajba. Zöldségfélék közül erre legjobb a zöldborsó, főként abban az esetben, ha elég nagy méretűre tudnak fejlődni a növények a talajba forgatás előtt, kb. virágzó korig meghagyva az állományt.

Másodvetésben a néhány növényfaj kevesebbet terem ugyan, mint fővetésben, de a jövedelmezőség vizsgálatok érdekes szem előtt tartani azt, hogy a nélküle üresen maradó területtel is dolgoznunk kell (talajművelés, gyomirtás). Elődjeink azt tartották, hogy a konyhakert akkor szép és hasznos, akkor okoz igazán örömet, ha „mindig tele van” – ehhez még ma is tarthatjuk magunkat.

**AZ ADATOK
MINDIG
LEGYENEK
KÉZNÉL**

Download on the
App Store

GET IT ON
Google Play

növényvédőszer.info
irtószer.info
természnövelő.info

Talajjavító növények

A VADON ÉLŐ ÉS A HASZONNÖVÉNYEK KÖZT SZÁMOS AKAD, AMELYIK JÓTÉKONYAN HAT A TALAJ TERMÉKENYSÉGÉRE, SZERKEZETÉRE, VAGY ÉPPEM ELBÁNIK EGYES TALAJLAKÓ KÁRTEVŐKKEL. ELŐBBIRE A NITROGÉNGYÚJTÓ PILLANGÓSOK, ILLETVE A MÉLYRE HATOLÓ GYÖKERŰ FAJOK, UTÓBBIRA PEDIG A KÖRÖMVIIRÁG A JÓ PÉLDA.

Anyár második felében, amikor lekerülnek az ágyásokból az első termények, talajjavító másodvetésbe kezdhetünk. Mint a zöldségtermesztési cikkünkben kiderül, alkalmas erre a célra a zöldborsó, mert a levegőből gyűjtött nitrogénnel dúsítja a talajt, de vehetünk csillagfürtöt, hereféléket vagy lóbabot is, hasonló eredményt elérve. A csillagfürtnek takarmánynak való, illetve díszkerti fajai, fajtái is vannak, utóbbiak mészkerülők és vízigényesek. Ezek a nagy természetű növények nemcsak nitrogénnel gazdagítják a talajt, hanem mélyre hatoló gyökerekkel lazítják is. Sajnos a csigák előszeretettel fogyasztják, cserében viszont magról önmagától is szaporodik a kertben, ahol jól érzi magát. Hasonlóképp a lóbab gyökerei is jól lazítják a talajt.

Klasszikus zöldtrágyanövény a mézontófü, ami bojtos gyökereivel lazítja a talajt, illatos virágaival pedig vonzza a méheket és más beporzó rovaro-

kat. Napos fekvést, jó vízáteresztő képességű talajt szereti, a megfelelő csírázáshoz fontos, hogy a magokat 2-3 cm mélyre vessük. A másik klasszikus egyéves talajjavító növény a fehér mustár, ami gyorsan nő, elnyomja a gyomokat és meszes,

agyagos talajon is szépen fejlődik. Keresztesvirágú növény lévén pedig a talajlakó gyökérgubacs-fonálféreg ellen is véd. Gyökerei olyan anyagot (izotiocianát) választanak ki, ami elpusztítja a kártevőt és más talajlakó káros szervezeteket is. Ugyancsak ebbe a családba tartozik az olajretek, a takarmányrepcse. Növényvédő tulajdonságuk mellett kedvező talajállapotot hoznak létre. Virágzáskor dolgozzuk be a talajba a növényeket.

Igazi aduász a körömvirág, amit számos értékes kultúrában használnak a kultúrnövény védelmére. Távol tartja a levéltetveket, hernyókat, csigákat és levélfonálférgeket. Legjobban napos helyen, laza talajon érzi magát, de alapvetően igénytelen növény. Gyógynövényként is számon tartják, virágai pedig ehetők.

H. Cs.

A paradicsom bronzfoltosság vírus a paprikát is megbetegíti

Kórokozók hajtattott és szabadföldi paprikán

A PAPRIKÁT A MEGSZÁLLÓ TÖRÖKÖK HOZTÁK BE MAGYARORSZÁGRA, ENNEK ELLENÉRE NÉPSZERŰ NÖVÉNY VÁLT BELŐLE, TERMESZTÉSE HAZÁNKBAN IS ELTERJEDT. A NÖVÉNYVÉDELMI GONDOK RÉSZBEN ATTÓL FÜGGENEK, HOGY CSEMEGE VAGY FÚSZERPAPRIKÁRÓL VAN SZÓ, MÁSFELŐL, HOGY ÜVEGHÁZBAN, FÓLIA ALATT VAGY SZABADFÖLDÖN ZAJLIK A TERMESZTÉS.

DR. MIKULÁS JÓZSEF

Van olyan károsító, amely egyaránt veszélyezteti a csemege- és fűszerpaprikát (levéltetű, vírus), de akad olyan is, amely elsősorban hajtattott paprikát okoz gondot (lisztharmat, nyugati virágotripsz, takácsatka). A növényházból kikerülő fejlett palántákkal semmiképpen ne vigyünk tripszet, levéltetűt vagy más kártevőt a területre, mert az eleve rossz kezdetet jelent.

Szabadföldön a növényházi védekezési stratégiát meghatározó soktápnövényű, melegigényes kártevők csak érintőlegesen, a fonálféreg pedig jóformán ismeretlen, és van olyan kártevő, ami elsősorban a szabadföldi paprikatermesztés vámszedője.

Komoly veszteséghez vezethet a paprika palántadőlése, ha nem szakszerű a növényvédelem.

A gombás betegségek közül a paprika botriti-szes betegsége a sérült bogyókon jelenik meg. A paprika alternáriás magháztrohadása pedig fajtatulajdonság, csak a rosszul záródó bibe-pontú fajtáknál tapasztaljuk, és nincs is ellene védekezés. A szklerotíniás betegségre ott lehet számítani, ahol évek óta paprikát termesztnek. Minél tovább tart a monokultúra, annál nagyobb a betegség esélye és súlyossága.

Paradicsom bronzfoltosság vírus

A hajtatott paprika legveszélyesebb növény-kórtani gondjai között szerepel a paradicsom

Súlyos bogytüneteket okoz a paradicsom bronzfoltosság vírus

bronzfoltosság vírus, amelyet a nyugati virágtripsz terjeszt. A szabadföldi paprika növényvédelmét meghatározó kórokozók közül a vírusok meg-egyeznek a hajtatott paprika vírusaival, a helyzet annyival nehezebb, hogy szabadföldön éppen a kiültetés idején vándorolnak át a levéltetvek a fás szárú növényekről a lágyszárúakra. Vagyis akkor a legerősebb a vírusnyomás, amikor éppen csak begyökeresednek a fiatal növények. Szabadföldre nem tanácsos a gyakran előforduló vírusos betegségekre fogékony fajtákat ültetni. Szerencsére a tripszek lényegesen ritkábbak a

szabadföldi paprikaültetvényben, legalábbis azok a fajok, amelyek a paradicsom bronzfoltosság vírusát terjesztik. Szabadföldön tehát a paradicsom bronzfoltosság vírus nagyságrenddel kevesebb esetben okoz gondot, mint hajtásban. Ugyancsak az enyhe problémák közé tartozik a kabócák által terjesztett paprika sztolbúr vírusa.

Palántadőlés

Elsősorban a szikleveles növények betegednek meg a palántadőlés kórokozótól, de a lombleveles paprikát is fertőzik. Helyrevetett paprikánál csírapusztulást, tőhiányt okoz. A szikleveles

A palántadőlést több talajlakó gomba is okozhatja

növények szártövén vizenyős barnuló foltok alakulnak ki, a szár befűződik, elvékonyodik, a növény eldőli, a palánták foltokban elpusztulnak. A későbbi fertőzés a gyökérnyaki rész parásodását okozza. Az erősen fertőzött tövek kidőlnek.

Elsődleges fertőzési forrás a talaj, ahonnan a különböző gombák (*Pythium*, *Rhizoctonia*, *Fusarium*) a növénybe hatolnak. A kórokozók a talajban telelnek át. A fertőzésnek kedvez a tömörödött, állandóan nedves talaj.

Védekezhetünk talajgőzöléssel, ami a talajban lévő más károsító szervezeteket is elpusztítja. A vetést követően, kelés előtt a talajt mankoceb hatóanyagú készítménnyel be kell permetezni, vagy négyzetméterenként 2-3 l fungicidoldattal beöntözni.

Paprikalisztharmat

A növényházak meghatározó gombás betegsége a paprikalisztharmat, amely szabadföldön nem igazán ismert. Tüneteket csak a levélen találhatunk. A levél színén néhány mm átmérőjű szögletes, sárgás folt látható, később a levelek a színük felé bekanalagosodnak, majd lehullanak. Fertőzési források a beteg levelek, melyekben micélium alakban

A paprikalisztharmatot okozó gomba nem a levél felszínén él

tegel a kórokozó. Magas hőmérséklet (26-30 °C) és relatív páratartalom kedvez a gomba számára.

A védekezés legnagyobb gondja abban rejlik, hogy a többi lisztharmatgombától eltérően ez a kórokozó a levél szöveteiben él, ezért a kontakt hatóanyagok nem adnak elegendő védelmet, felszívódó készítményt kell választanunk. Két alkalommal javasolt permetezni ellene, az oldalhajtások növekedésétől az teljes érésig.

Fehérpenészes rothadás

Elsősorban hajtattott paprikában okozhat gondot a más néven szklerotíniás rothadás. A szártövön, majd a száron vizenyős, rothadó, majd beszáradó foltok láthatók, amelyeken megnyúlt, koncentrikus mintázottság jelenik meg, felületükön laza fehér gombafonál fejlődik. A szár belsejében gyér micéliumszövedék és fekete termőtestek találhatóak. A növény lankad, hervad, majd elpusztul. Ez a gomba több száz termesztett és vadon élő növényfajt is képes megfertőzni. Termőestei évekig életképesek maradnak a talajban. A belőlük fejlődő gombafonál a paprika gyökerét betegíti meg. A szárát és az oldalhajtásokat gombadarabkák vagy gombaspórák fertőzik. A kórokozó magas hőmérsékletet és nedves környezetet kedvel.

Megelőzőként szabadföldön legalább hároméves vetésváltást kell tartani, zárt termesztőberendezésben pedig 3 évenként cseréljünk talajt. Semmisítsük meg a fertőzött növényi részeket. Kerüljük a túllöntözést és a túlzott nitrogéntrágyázást. Lehetőség van biológiai védelemre is hiperparazita gombával (*Coniothyrium minitans*), a gomba talajba juttatásával a fertőzőanyag mennyisége csökkenthető.

Szürkepenész

A soktápnövényű szürkepenész a paprikán vizenyős, rothadó foltok alakjában jelenik meg a

száron és az oldalhajtások elágazásánál, amelyeken gyér, sűrű penészbevonat képződik. A lombzat a fertőzés helye fölött elhervad, végül a növény elpusztul. A bimbók és a virágok elrothadnak, rajtuk sűrű gyp fejlődik. A bogyó teljes egészében elrothadhat. A gomba a fertőzött növénymaradványokban fennmarad, szaporítóképleteit a légmozgás juttatja a növényre. Mérsékelt meleg, párás környezet kedvez a betegség kialakulásának. Az ágvillákban megakadt virágmaradványok elősegítik a fertőzést.

A fertőzési forrásokat nemcsak az állomány felszámolása után, hanem a termesztés során is el kell távolítani. Folyamatosan szellőztessünk a fólia alatt és ne használjunk nagy nitrogénadagokat. Gombaölő szerekkel több alkalommal kell kezelni az állományt.

Alternáriás bogyó- és magházpenész

Paprika gombás és baktériumos betegségei ellen használható készítmények

Készítmény neve, hatóanyaga	Betegségek	Alkalmazások száma egy tenyészidőben, maximum	Dózis, g vagy ml 10 liter vízhez	Élelmezés-egészségügyi várakozási idő, nap	Forgalmazási kategória
Amistar Top, azoxistrobin, difenokonazol	kolletotrihemos, alternáriás betegség, paprikalisztharmat, szürkepenész	3	6-10 ml	3	II.
Astra rézoxiklorid, réz-oxiklorid,	baktériumos és gombás betegségek, kivéve lisztharmat	5	25-50 g	7	III.
Bordóilé + Kén Nano SC, Bordeaux-i keverék, kén	lisztharmat, alternária, paradicsomvész	6	100 ml	7	III.
Champ DP, réz-hidroxid	baktériumos betegségek, alternária, paradicsomvész	4	20 ml	7	III.
Cydeli Top, ciflufenamid, difenokonazol	lisztharmat, alternáriás betegség	2	10-30 ml	3	250 ml-es kiszerelésben III.
Contans WG, Coniothyrium minitans	szklerotíniás tőpusztulás	1	12-40 g	Nincs korlátozás	III.

Paprika gombás és baktériumos betegségei ellen használható készítmények

Készítmény neve, hatóanyaga	Betegségek	Alkalmazások száma egy tenyészidőben, maximum	Dózis, g vagy ml 10 liter vízhez	Élelmezés-egészségügyi várakozási idő, nap	Forgalmazási kategória
Cuproxat FW, hárombázisú réz-szulfát	baktériumos, gombás betegségek (kivéve lisztharmat)	6	40-50 ml	7	III.
Dagonis, difenokonazol, fluxapiroxad	lisztharmat (hajtatásban) fehérpenész (hajtatásban)	2	8-10 ml 20 ml	3	250 m-es kiszerezésben III.
Dithane DG Neo-Tec, mankoceb	alternária, paradicsomvész, egyéb gombabetegségek (kivéve a lisztharmat)	4	18-20 g	3	250 grammos kiszerezésben III.
Montaflo, réz-oxiklorid	baktériumos betegségek	6	25-75 ml	7	III.
Mycostop, Streptomyces K61	palántadőlés, fuzárium fajok	1	1 g/10 m ² , 3 liter vízzel belocsolva	nincs korlátozás	3
Neoram 37,5 WG, réz-oxiklorid	baktériumos betegségek	6	25-50 g	7	III.
Previcur Energy, foszetil, propamokarb	palántadőlés, paradicsomvész (hajtatásban)	-	60 ml/10 m ² beöntözésre	3	250 ml-es kiszerezésben III.
Proplant, propamokarb	talajlakó gombák	-	15 ml beöntözésre	7	III.
Vondozeb DG, mankoceb	alternária, paradicsomvész, egyéb gombabetegségek (kivéve a lisztharmat)	4	20-40 g	21	III.

Védett növények a Balaton-felvidéken

NÉPSZERŰ CÉLPONT A NYARALÓK ÉS KIRÁNDULÓK ELŐTT A BALATON-FELVIDÉK, AMI VÁLTOZATOS TERMÉSZETI KÖRNYEZETÉVEL SZÁMOS VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKET ŐRIZ. NÉHÁNY NÖVÉNYKÜLÖNLEGESSÉGET EMLÍTÜNK KÖZÜLÜK.

A 25-30 méter magas löszfal alkotta balaton-akenesei magaspárt egyedülálló értékeket őriz. Platóján található meg a löszpuszták maradványnövénye, a napjainkra csaknem eltűnt, fehér keresztesvirágú tátorján. A pásztorkodó, földművelő nép egykor szívesen fogyasztotta káposztára emlékeztető ízű karógyökerét, a „tatárkenyeret”. A növény fejlődésének első két-három évében csak leveleket hoz, ezek hossza akár a fél métert is elérheti. A megfelelő fejlettségű tövek fehér virágok

Fokozottan védett a löszpuszták nagy termetű növénye, a tátorján

tömegét hordozó hatalmas, gömb alakú kóróvá nőnek, majd miután a becőtermések megértek, elszárad és „ördögsekérként” messzire görgeti a szél. Eredeti élőhelyei meredek, erodálódó partoldalak, löszvölgyek, löszpuszták, amelyek napjainkra mezőgazdasági művelés alá kerültek. Termőhelyeinek megszűnése miatt hazánkban már csak néhány kisebb állománya él, s ezért fokozottan védett növény.

Fenyőfőn, a laza homokos talajon a jégkorszak óta fennmaradtak az erdei fenyves növény társulá-

Fenyőfőn az erdei fenyvesben él a homoki vértő

sok, mert a humuszban szegény talajon a lombos fafajok életereje csökken, a pionír erdei fenyő azonban fenn tud maradni, s így ez az egyetlen talajtani okból fennmaradt őshonos erdeifejnyő-állományunk.

Jellemzője, hogy sajátosan keverednek benne az alföldi és a hegyvidéki növény- és állatfajok. A síkvidékkel közös növényei közül említést érdemel a pusztai kutyatej, a magyar csenkesz, a védett fényes poloskamag, a homoki vértő, míg a kifejezetten hegyvidékiek közül előfordul a kis holdruta vagy a szálkás pajzsika. A fenyőerdőkre jellemzőek a körtikefajok (pl. zöldvirágú, kis, kekrelevelű). Az orchideafélék képviselője a területen a kétlevelű sarkvirág, a vitézkosbor, a kardos és a piros madársisak.

(Forrás: balaton-felvideki.hu)

Fertődi zamatos

Hazai málnafajták

AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS NEM KEDVEZ UGYAN A MELEGRE ÉRZÉKENY BOGYÓSOK TERMESZTÉSÉNEK, DE A KERTBEN MEGTALÁLHATJUK A HELYÜKET. A SZAMÓCA UTÁN A MÁLNAFAJTÁKAT VESSZÜK SORRA, ANNÁL IS INKÁBB, MERT FERTŐDÖN SOK ÉRTÉKES MAGYAR NEMESÍTÉSŰ HIBRID SZÜLETETT.

HORVÁTH CSILLA

Hazánkban többségben vannak a meszes talajok, ami a málnatermesztés szempontjából nem kedvező, ugyanis mérszérzékeny növény, ugyanakkor sekélyen gyökeresedik, tehát tőzeg talajba dolgozásával segíthetünk a problémán. A sekély gyökerek miatt telepítés előtt szabaduljunk meg az élőlő gyomoktól, főleg a tarackbúzától és a folyondár szulákkal gyűlhet meg a bajunk. A málna gyökérsarjakról hoz új termővesszőket, ezért mindenképpen óvni

kell a gyökerét a sérüléstől és a kiszáradástól. A hazai csapadékmennyiség éppen csak elegendő a málnának, hiszen 500-700 mm vízre van szüksége. Nyáron és a mind gyakoribb száraz tavaszon mindenképpen öntözni kell.

Számos betegség fenyegeti a málnatöveket, közülük a vesszőpusztulással járók a legveszélyesebbek. Leggyakoribb a didimellás betegség, ami a fiatal sarjakat nyáron fertőzi meg, és főleg a rügyek környékén okoz először lilás, majd

barnuló, szürkülő, hosszúkás foltokat. A rügyek kihajtanak vagy elhalnak, a beteg hajtás idővel elszárad. A vesszón a foltokban fölrepedezik a kéreg, ahová aztán előszeretettel rakja le petéit a málna-vesszőszúnyog.

A sarjak tövével, főként sebeken keresztül fertőző a leptoszfériás betegség kórokozója. Tünetei a barna, elmosódott szélű foltok a hajtáson és a vesszón, amiktől a beteg részek elhalnak. Az elemezett vesszón látszik, hogy a gomba mélyen behatol a szövetekbe, egészen a bélrészig barnulás figyelhető meg.

Az elzinoés betegség az előzőknél apróbb, besüppedő foltokat okoz a hajtáson és a vesszón, valamint a levelet is fertőzi, ott levélfoltosságot okoz.

Fertődi kármin

Alapvetően a letermett vesszők levágásával és megsemmisítésével lehet megelőzni a fertőzéseket, és ügyelni kell arra, hogy lehetőleg ne repedezzen be a kéreg a sarjakon. Ezt egyenletes vízellátással és harmonikus tápanyag-utánpótlással lehet elérni. Legnagyobb mennyiségben nitrogénre van szüksége, amit lehetőleg 3-4 adagban juttassunk ki a területre. Egy négyzet-

méterre összesen 7-10 gramm nitrogén elegendő. A bőrszövet és a kéreg szilárdságát a kálium, a kalcium és a szilícium garantálja. Káliumot tavasszal műtrágyaként adjunk, adagja körülbelül másfélszerese a nitrogénnek. Kalciumot és szilíciumot inkább lombtrágyaként juttassunk a málnának, elsősorban kalcium-nitrát formájában. A szilíciumot pedig a biotermesztésben jól bevált csalánlé és zsurlólé rendszeres permetezésével pótolhatunk a legkönynyebben.

Nagyon ízletesek

Napjainkig a legismertebb és legfinomabb málna a *Fertődi zamatos*, amit a sokszor átalakult gyümölcsstermesztési kutatóintézet fertődi állomásán nemesített *Kollányi László*. Életerős, jól sarjadzó málna, későn fakad, megbízhatóan terem a középkésői időszakban. Bogyója gömbölyded, élénkvró, fényes, de csak közepes méretű. Íze viszont kárpótol a kisebb gyümölcsért. Kiválóan fagyasztható, mert kemény húsát a szedés után is megőrzi.

Legkorábban a nagyon nagy gyümölcsű *Fertődi vénusz* érlik, ami több málnafajtából és nemes fajtából létrehozott fajhibrid. Nagyon erős növekedésű, termőhelyre igényes fajta, sajnos érzékeny a vesszőszúnyog károsítására. Bogyója kétszer akkora, mint a zamatosé, jóízű, gyorsan leérik.

Ugyancsak korán érlik a *Fertődi kármin*, ami a leginkább szárazságtűrő málnafajtánk. Összetett hibrid ez is, középérés felálló sarjakat hoz, de nem túl sokat. Június első harmadától július közepéig szedhető, bogyója finom málnazamatú, középnagy, nem puhul. Bőven és kiegyenlítőten terem.

A *Fertődi zenit* nagy előnye, hogy kevésbé érzékeny a gombás betegségekre, bogyója nagyobb, mint a Fertődi zamatosé, gömbölyded, szép fényes, kellemes édes-savas, zamatos. Sajnos szedés után a bogyók gyorsan puhulnak,

Fertődi aranyfürt

ezért nem nagyon szállítható, ami otthoni felhasználásnál nem hátrány. Bőven terem, közepes növekedési erélyű fajta.

Fagyokig is szedhetők

Két izgalmas színű málnafajta is született a kutatóállomáson, a *Fertődi aranyfürt* és a *Fertődi narancs*. Előbbi halványsárga, majd borostyánsárgára mélyülő színű, nagy méretű, kúpos bogyókat hoz. Korán kezd érni, július közepéig szedhető, közepes a terméshozama. Gyümölcse kimondottan édes, könnyen puhul. Termesztését tavasi fagykár veszélyeztetheti, mert rügyei hamar kihajtanak.

A *Fertődi narancs* jellegzetes kétszertermő fajta: először június első felében szedhetjük a gyümölcsét, aztán augusztus közepén, az erős sarjak felső részéről. Kimondottan sokat terem, mindenképpen támrendszer mellett kell nevelni, különben a termés súlya lehúzza a vesszőket, sarjakat. Gyümölcse kúp alakú, nagy, kellemesen

édes, éretten halvány narancssárga. A növény nem érzékeny a gombás betegségekre.

Ugyancsak sarjakon terem az *Eszterházi kétszertermő*, ami július elején kezd érni és egészen

Fertődi Vénusz

a fagyokig szedhető. Az előbbi fajtával szemben támrendszer nélkül is megállnak az erős sarjai, vesszői, kérge nem reped, gombás betegségekre nem érzékeny. Kúpos gyümölcse nagy, kemény, jól szállítható.

Csonthéjas és almatermésű kultúrákban is gondot okoz a monília

A monília betegséget több kórokozó is kiváltja, és az ellene való védekezés több összetevőből áll. Lehet szó akár egy-két fárólól vagy ültetvényi méretekről, fontos, hogy odafigyeljünk néhány alapvető kérdésre. Ne ültessünk mély fekvésű, párás területre, figyeljünk oda, hogy a lombzat mindig szellős, levegővel jól átjárható legyen. Amennyiben a virágon fertőző monília megjelent, a beteg részeket mechanikusan el kell távolítanunk a fákról. Lehetőség szerint az összes gyümölcsmúmiát gyűjtsük össze, hogy ne legyen fertőzési forrás a következő évben.

A vegyszeres védekezést megelőző jelleggel, programszerűen kell végeznünk, mert ha megjelentek

a tünetek, akkor már elkéstünk. A kora tavaszi lemosó permetezések és a virágzaskori védelem létfontosságú a megfelelő gyümölcsvédelemhez. A virágzáson már túl vagyunk, de a komoly fagyok miatt a fákon megmaradt termés védelme továbbra is nagyon fontos. A gyümölcsöt támadó monília mechanikai sérüléseken keresztül képes támadni a gyümölcsöt, tehát a viharok után, amint lehet, permetezzünk.

A cseresznye fogékonyabb a gyümölcsöt támadó monília, míg a meggyet inkább a virágmónília támadja. Ha az időjárás virágzás után párás, csapadékos, a fertőzés kialakulásához még mindig megfelelőek a körülmények. Ebben az esetben a

Topas 0,5 l/ha (5 ml/10 l permetlé) alkalmazása megakadályozhatja, hogy a monília problémát okozzon. Gyümölcsöket támadó monília ellen később a **Switch** 0,8 kg/ha (8 g/10 l permetlé) használata adhat megfelelő védelmet.

Őszi- és kajsziбарack esetén a **Topas** 0,3 l/ha (3 ml/10 l permetlé) ideális választás nemcsak a monília, de a levéllikacsosodás elleni hatékonysága miatt is. A gyümölcsmonília ellen később a **Switch** (10 g/10 l permetlé) alkalmazását javasoljuk.

Előfordulhat, hogy szüretkor nem is látjuk a tüneteket, de a tárolás alatt a monília szintén károsíthatja az almáinkat. A szüret előtt érdemes a tárolásra szánt almát még egyszer lepermetezni **Switch**-cselel 0,8 kg/ha (8 g/10 liter permetlé) dózisban, hiszen három napos várakozási idejének köszönhetően gyorsan és nagyobb biztonsággal lesz betárolható.

Összefoglalásként azt mondhatjuk, hogy a monília betegség sok gyümölcsfajt megtámadhat, azonban a leghatékonyabban megelőző jelleggel tudunk védekezni ellene, hogy egészséges gyümölcsöt szüretelhesünk.

Almamoly

Mit tegyünk a gyümölcsmolyok ellen?

A GYÜMÖLCSMOLYOK JELENLEG IS A GYÜMÖLCSFÁK: AZ ALMA, KÖRTE, ŐSZIBARACK, KAJSZIBARACK, SZILVA LEGELTERJEDTEBB KÁRTEVŐI. A SODRÓMOLYOK NÉPES, TÖBB MINT 1000 FAJT MAGÁBA FOGLALÓ CSALÁDJÁBA TARTOZNAK, NAPPALI VAGY ALKONYATI ÁLLATOK. JELLEMZŐ TULAJDONSÁGUK, HOGY A KIFEJLETT LEPKÉK NYUGALMI HELYZETBEN HÁZTETŐ ALAKBAN ÖSSZECSUKVA TARTJÁK A SZÁRNYAikat.

DR. KOLEVA ROSZICA

Lárvaik mindkét végükön elkeskenyedő, henger alakú hernyók, csupaszak vagy enyhén szőrözöttek. A fajok nemzedékszama változó, és az előfordulási hely éghajlata is befolyásolja. A sodrómolyfélék közül eddig 73 faj minősül kártevőnek. Ide sorolható az alma- és a körtemoly, a keleti gyümölcsmoly, a szilvamoly. A nyári nemzedékek kártétele általában súlyosabb, mint a tavaszié, mert a kártevők egyedszáma a tenyész-időszakban nő, viszont a gyümölcsmennyisége

a júniusi természetes gyümölcshullás után sokkal kisebb. Rendszeres védekezés hiányában a gyümölcsmolyok akár száz százalékos termésvesztést is okozhatnak, például a szilva esetében.

Almamoly

Valamennyi almatermésű gyümölcsfaj legveszélyesebb kártevője a 9-12 mm-es almamoly. A

nöstények a levelekre, hajtásokra, vagy ritkábban a gyümölcsökre rakják le tojásaikat. A kis hernyók fölkeresik a gyümölcsöket és berágnak a belsejükbe, magházig hatoló járatot készítenek, a magvakkal táplálkoznak, majd elhagyják a károsított gyümöl-

Az almamolynak évente két nemzedéke van

csöt. A járatban rágcsálékot, ürüléket találunk, amely gyakran a felületre is kitüremkedik. Be- és kifurakodási nyílása kedvező feltételeket teremt a monília gyümölcsrothadás számára.

Az almamolynak gyümölcskártétele elleni permetezést a szexferomoncsapdás előrejelzés alapján végezzük, de figyelembe kell venni a készítmények hatásmódját is. Ha a kezeléseket kihagyjuk, a férges gyümölcsök gyakran már a fán rothadásnak indulnak. Az almamolynak évente két nemzedéke van. A kifejlődött hernyók áttelelnek a fák kéregpedéseiben, talajban csak elvélve telelnek.

Almailonca

A hajtást és a gyümölcsöt is károsítja az almailonca. Tavasszal, rügyfakadáskor a hernyók elhagyják a telelőhelyeiket és kátételük során összeszövik, megrágnak a fiatal hajtásokat, leveleket. Nyáron a második nemzedék fiatal hernyói apró lyukakat rág a gyümölcsök héján, a fejlettebbek pedig a levelek védelmében akár több négyzetcentiméternyi felületi hámozgatással károsítanak. A megrágott gyümölcsöt gyakran még a monília betegség is fertőzi. Évente

Az almailonca lárvája nyáron a gyümölcs felszínén rágcsál

két nemzedéke fejlődik. A fiatal hernyók áttelelnek a fák koronájában, szövedék védelmében. Az imágók rajzását fénycsapdával és szexferomoncsapdával követhetjük nyomon.

Körtemoly

A 16-20 mm hosszú körtemolyt eddig kizárólag a vadkörten és a legkülönbözőbb körtefajtákon találták meg. A kárminpiros, kör alakú, lapos tojásból a láva közvetlenül a gyümölcs belsejébe rág, a tojás és a gyümölcs érintkezési pontján. A hernyó a magvakkal táplálkozik, kifejlődve 2-3 mm átmérőjű, ürülékmentes járaton távozik a magházból. A kifejlett hernyó a gubóban telel át a talaj felső, 8 cm-es rétegében. A gubókban május végén kezdődik el a hernyók bá-

A körtemoly lárvája tiszta járaton át hagyja el a magházat

bozódása. A lepkék rajzása június közepétől július második feléig tart. A párás, meleg időjárás kedvező a kártevő számára.

Barackmoly

Az őszibarack, a mandula és a kajszi hajtás- és gyümölcskártevője a barackmoly. A hajtáskártétel elsősorban őszibarackon és mandulán figyelhető meg. Tavasszal a hernyók berágnak a hajtás csúcsába és lefelé haladó járatot készítenek, aminek következtében a hajtásvég és a rajta lévő levelek elszáradnak, tövük-nél mézgacsepp jelenik meg. A kártétel tavasszal már 3-4 cm-es hajtáshosszúságnál látható. Később, a gyümölcskötődés után a hernyók a hajtáson kívül a gyümölcsöket is fertőzik. Az egészen fiatal gyümölcsök belsejét a hernyó teljesen kiüregesítheti, nyáron, a

A barackmoly második és harmadik nemzedéke a gyümölcsöt károsítja

csonthéjas mag megkeményedése után a gyümölcs kocsány körüli része rágott, majd mézgafofolyás és ürülék szennyezi be a gyümölcsöt. Egy-egy hernyó több hajtást és gyümölcsöt károsít.

Keleti gyümölcsmoly

Jellegzetesen több tápnövényű faj. A gyümölcsfák közül elsősorban őszibarackon, kajszin, szilván és mandulán fordul elő, de károsíthatja a cseresznyét és a birset is. A keleti gyümölcsmoly hajtás- és gyü-

mölcskártevő is, de például szilván csak a gyümölcsöt támadja meg. Tavasszal a kikelő hernyók berágnak a friss hajtásba, és ott járatot készítenek. Egy hernyó 3-4 hajtást is károsíthat. A második nemzedék imágói június közepétől rajznak, a tőlük származó hernyók már az érő gyümölcsök kocsány körüli részén ráganak. A hernyó járata kezdetben még a gyümölcs héja alatt húzódik, de később egyre meredekebben a mag felé irányul. A gyümölcsökön szabálytalan felületi rágások vagy különböző nagyságú lyukak keletkeznek. Ezeket a tüneteket erőteljes mézgafofolyás is kíséri és ürülékcsoportok szennyezik. Évente 3, esetleg még egy negyedik nemzedéke is fejlődik. A kifejlett hernyó védtelen helyen telel át, fehér gubóban.

Szilvamoly

A szilvafélék legveszélyesebb kártevője. Mivel a szilva növényvédelmi szempontból az elhanyagolt gyümölcsfélék közé tartozik, a fákon általában sok a mollyal fertőzött gyümölcs, ami még érés előtt a földre hullik.

A kifejlett lepke 5 mm hosszú, barnásszürke elülső szárnyát hamuszürke tükörfolt díszíti. A hernyó a gyümölcs belsejében él, kirágja a magház környékét,

Szilvamoly kártétele után a gyümölcsöt könnyen megtámadja a monília

ürülékével, rágcsálékával szennyezi a gyümölcsöt. A károsított gyümölcsön mézgafofolyás jelenik meg, korán színeződik, és gyakran idő előtt lehullik, emellett az érés előtti időszakban a monília betegség is

fertőzheti. A szilvamolynak évente 3 nemzedéke fejlődik. A kifejlett, 10-12 mm hosszú, vöröses hernyók augusztustól elhagyják a károsítási helyüket, és a talajban vagy a fatörzs alsó részén telelnek át. A kártevő elleni védekezést az áttelelő nemzedék rajzását követően május közepén, a tojásrakás idején meg kell kezdeni, és augusztus végéig rendszeresen folytatni.

A törzsre erősített hernyófogó övekkel (pl. hullámpapír) a bábózódnál vonuló hernyókat lehet összegyűjteni és megsemmisíteni.

A szilvamoly imágóinak rajzását legkönnyebben szexferomoncsapdával figyelhetjük meg. A szilvában a szilvamoly mellett a keleti gyümölcsmoly is gyakori kártevő.

A gyümölcsfák rovar- és atkákártevői ellen használható készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Hatásmód	Kultúra	Károsító	Dózis (g/10 l víz, ml/10 l víz)	Forg. kat.	É.v.i. (nap)
KÖRNYEZETBARÁT KÉSZÍTMÉNYEK						
Insegar 25 WP (fenoxikarb)	rovarátalakulást gátló szer (inhibitor)	almatermésűek	sodró-, aknázómolyok, alma- és körtemoly	3-6 g 3-4 g	II.	21
		ősz-, kajszibarack szilva	keleti gyümölcsmoly, barackmoly, szilvamoly	3-4 g 3 g		21 21
Ortus 5 SC (fenpiroximát)	kontakt	alma, körte, birs, naspolya	takácsatkák, levélatkák takácsatkák	7-10 ml	II.*	4
		őszibarack, nektarin szilva	takácsatkák, levélatkák	7-10 ml		4
				7-10 ml		14
Runner 2F (metoxifenozid)	vedlés-hormont utánczó vegyület	alma szilva	almamoly, aknázómolyok szilvamoly, keleti gyümölcsmoly	2-5 ml 5 ml	III.	14 14
Laser (spinozad)	kontakt és gyomorméreg	alma, körte, birs, naspolya	almamoly, aknázómolyok körte-levélbolha	5 ml 6-9 ml	II.	7
Nissorun 10 WP (hexitiazox)	kontakt és gyomorméreg, tojás, láva és nympháölő hatás	alma, körte, birs, naspolya szamóca, málna, szederköszméte, ribiszke, josta, fekete bodza	takácsatkák	5 g 3-8 g 10 g	III.	28 3 nk
Dipel DF (Bacillus thuringiensis var: kurstaki)	biológiai növényvédőszer	alma, körte	aknázómolyok, almamoly, sodrómolyok	10-15 g	III.	2
		őszibarack	barackmoly, keleti gyümölcsmoly	15 g		2
		cseresznye, meggy, kajszibarack, szilva	amerikai fehér medvelepke, gyümölcsmolyok, lombrágó hernyók	10-15 g		2

NÖVÉNYORVOS A GYÜMÖLCSÖSKERTBEN

A gyümölcsfák rovar- és atkákártevői ellen használható készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Hatásmód	Kultúra	Károsító	Dózis (g/10 l víz, ml/10 l víz)	Forg. kat.	É.v.i. (nap)
PIRETRIODOK						
Karate Zeon 5 CS (lambda cihalotrin)	kontakt és gyomorméreg	almatermésűek	almamoly, aknázó- és sodrómolyok, levéltetvek	2-3 ml	III.	3
		csonthéjasok	cseresznyelégység, molykártevők, levéltetvek	2-3 ml		3
		feketebodza	amerikai fehér medvelepke, levéltetvek	3 ml		14
		mogyoró	mogyoróormányos	2 ml		7
Bulldock 25 EC (béta-ciflutrin)	kontakt és gyomorméreg	alma	zöldalma-levéltetű, almamoly	5 ml	II.	7
		szilva, ringló	szilvamoly, poloskaszagú darazsak, levéltetvek	6 ml		7
Decis Mega (deltametrin)	kontakt és gyomorméreg	alma, körte	molykártevők	1,5 ml	II.	7
EGYÉB KÉSZÍTMÉNYEK						
Mospilan 20 SG (acetamprid)	felszívódó	alma	almamoly, pajzs-tetvek, cserebogarak, levélaknázómolyok	2,5-4 g	III.	14
		körte	levéltetvek,	4 g		
			körte-levélbolha,	1,25 g		
			levéltetvek	5 g		14
			molykártevők	1,25 g		14
őszi barack, nektarin	pajzs-tetvek, cserebogár, levél-tetvek,	3 g				
cseresznye, meggy	cseresznyelégység,	2-3 g				
	cserebogarak	1,25 g	14			
	levéltetvek	2-4 g				
szilva	levéltetvek, cserebogarak	1,25 g	14			
Pirimor 50 WG (pirimikarb)	mélyhatású	almatermésűek őszi barack	levéltetvek	3,5- 5 g 8 g	II.**	10 7
Voliam Targo (abamektin + klórántraniliprol)	felszívódó + kontakt	alma, körte	almamoly, keleti gyümölcsmoly, levélatkák, almailonca, levélaknázó molyok, takácsatkák, körtelevélbolha	7,5-10 ml	II.	14
Vertimec Pro (abamektin)	felszívódó	alma	takácsatkák, levélátka	7,5 ml	II.	28
		körte	körte-levélbolha (komb: paraffinolaj)	7,5-10 ml		28
		birs, naspolya	takácsatka, gubacsatka, levélátka fajok	7,5 ml		28

Megjegyzés: *300 ml-es, ill. ennél kisebb kiszerelésben III. forgalmi kategória, **10 g-os, ill. ennél kisebb kiszerelésben III. forgalmi kategória

Balaton-felvidék palackba zárva

HELYI ÍZEK, RÉGI IDŐKRE VISSZANYÚLÓ HAGYOMÁNYOK ÉS TERMÉSZETKÍMÉLŐ FELDOLGOZÁS JELLEMZIK A NEMZETI PARKI TERMÉK VÉDJEGYES TERMÉKEKET. EZEKHEZ PALACKBA ZÁRVA IS HOZZÁJUTHAT A NAGYKÖZÖNSÉG, EGYEBEK KÖZÖTT A BALATON-FELVIDÉK MINŐSÍTÉST SZERZETT BORTERMELŐINEK JÓVOLTÁBÓL.

Idén tíz éve indította útjára a Nemzeti Parki Termék védjegyet a természetvédelemért felelős minisztérium, mellyel a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken működő helyi vállalkozások, gazdák és gazdálkodó szervezetek piaci lehetőségeit kívánta bővíteni. A minősítés úgy szolgálja az adott termékek ismertségének növelését, hogy közben a fogyasztók számára is jelzi: egészen biztosan környezetkímélő módon készítették azokat. A védjegyre pályázóktól elvárják azt is, hogy elsősorban helyi nyersanyagokból készítsék termékeiket, melyek minőségével és megjelenésével a térség természeti, kulturális és táji sajátosságait is képviselniük kell.

A Balaton-felvidéken a szőlőtermesztés hagyományai egészen az ókorig nyúlnak vissza

Napjainkban már közel 200 termelő mintegy 1000 terméke rendelkezik Nemzeti Parki Termék védjeggyel.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (BfN-PI) 2013-ban írta ki először ezt a pályázatot, még hozzá a térségben nagy hagyományokkal rendelkező levendulatermesztésre, illetve a növény felhasználásával készített termékekre összpontosítva. Később a kör tovább bővült, 2017-től pedig borral is lehet pályázni.

Jellemzően a kisebb birtokok minőségi, ugyanakkor megfizethető áron kínált borait igyekeznek támogatni a védjeggyel, melynek odaítéléséről mindig egy ismert és elismert borász vezette bírálóbizottság

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság elsőként a levendulából készült termékek számára hirdette meg a Nemzeti Parki Termék védjegy pályázatot

dönt vakteszt útján. Az első kiírás alkalmával a minősítést három termelő tizennyolc, többségében fehér-bora kapta meg.

Kiváló példák erre a csopaki Tamás Pince Nemzeti Parki Termék védjegyes, 2015-ös évszámú Olaszrizling, Szürkebarát, Syrah, Syrah- Cabernet franc, Merula és Merlot borai, amelyek háromhektáros szőlőültetvényből, a község déli lankáiról származnak. Tamás Ervin ügyvezető igazgatótól megtudtuk, hogy maguk művelik a szőlőterületet, törekedve a természetes egyensúly fenntartására ökológiai művelésmóddal.

Szigorú hozamkorlátozást alkalmaznak, hisz a „nagy bor” a szőlőben, és nem a pincében készül – vallják –, ezért az erjedésnél a természetes élesztőkre hagyatkoznak, a kénen kívül más kémiai segédanyagot nem használnak.

Szócs Attila

Hogyan határozzunk fajtát?

HA MÁR LEGUTÓBBI SZÁMUNKBAN MEGISMERTETTEM ÖNÖKET A SZŐLŐFAJTANEVEK INFORMATÍV, OLYKOR KISSÉ HUMOROS VILÁGÁVAL, ITT AZ ALKALOM, HOGY TOVÁBB MÉLYÍTSEM ISMERETEIKET A VARIETÁSZOK IRÁNT, ÉS ARRÓL ÍRJAK, HOGYAN ISMERHETIK FEL AZOKAT. JELEN CIKKEM TERJEDELME TÁVOLRÓL SEM ELEGENDŐ A FAJTAHATÁROZÁS CSÍNJÁNAK-BÍNJÁNAK BEMUTATÁSÁRA, ÚGYHOGY TÉMÁNKNAK MOST CSAK A BEVEZETŐJÉN ESÜNK TÚL. A GYAKORLATI ISMERETEK A KÖVETKEZŐ SZÁMOKBAN IS FOLYTATÓDNAK.

VARGA ZSUZSANNA

Előjáróban el kell mondanom, hogy a fajtahatározás során nehézségek gyakran, komoly meglepetések viszont ritkábban várnak ránk. Kevés az esélye, hogy szinte meghatározhatatlan kincsekre, különlegességekre lelünk még öreg ültetvényekben is. Ez részben jó hír, hiszen a sikeres beazonosítás már önmagában szép eredmény, így tudhatjuk, mire számíthatunk a fajtától, és megtanulhatunk jobban igazodni az igényeihez. A nagy felfedezések hiánya kicsit elszomorító

lehet ugyan, de ez senkit ne kedvetlenülítsen el, hiszen nemcsak a kapott fajtanév érdekes, hanem az odavezető út is kalandos.

Mielőtt nekiállunk a határozásnak, jobb ha egy kicsit betájélok magunkat. Érdemes átgondolni, hogy hol és mit szeretnénk beazonosítani. Ha ez egy gazdag szőlőbor-kultúrájú helyen, híres borvidéken történik, a helyi hagyományok és a jelenlegi fajtahasználati trendek sokat segíthetnek az első lépésekben. Ha nem

Borvidékeken a hagyományos és jelenlegi fajtahasználat ismerete segíthet

klasszikus termőhelyen járunk, ott is várhatnak ránk érdekességek, de jó eséllyel edzett, mindent túlélő fajtákat (például direkttermőket) vagy csemegeszőlőket találhatunk. A hely szintjének nagy léptékű meghatározása után (borvidék vagy sem) következőzenek a további finomabb részletek: melyik borvidéken (vagy melyik közelében) böngészünk, üzemi vagy házkerti szőlőben járunk, mikor ültették a határozni kívánt tőkéket.

Üzemi ültetvényekben döntő a tőkék kora. Az 1970-es évek előtt ültetett szőlőkben még jó eséllyel

A ház körül gyakran találunk direkttermőket

„hemzsegnék” a helyi fajták. Minél idősebb a parcella, annál nagyobb szerencsénk lehet, annál könnyebben lelhetünk kincseket. A 30-50 éves ültetvények létesítésénél már a nagyüzemi termesztés szempontjai érvényesültek. Itt már az akkori fontos fajtákkal (Zalagyöngye, Rizlingszilváni stb.) találkozhatunk leginkább, azoknak is főként bőtermő klóntípusaival (Nemes olasz rizling, Telfürtű kékfrankos). Azért ezekben az ültetvényekben is várhatnak ránk érdekességek, hiszen például „be nem futott hibridekkel” (Nektár, Ezerfürtű, Karát) vagy a II. világháború után indult nemesítői hullám azóta elismert szárjaival (Cserszegi fűszeres, Bianca) is összefuthatunk.

Az 1990-es évek óta telepített ültetvényekben már világfajtákkal, népszerűvé vált hibridekkel, de felkarolt régi különlegességekkel (Juhfark, Csókaszőlő) is ismerkedhetünk. A statisztikák azért hasznosak, mert ha tudjuk egy fajtáról, hogy az ország vezető vörösborszőlője (Kékfrankos), akkor annak beazonosítása telitalálat lehet. Ha egy fajtáról tudjuk, hogy óriási felületen termesztik, de csak egy vagy két borvidéken (Bianca, Furmint), az is hasznos ismeret. A fajtaválaszték helyi és időbeli alakulása tehát fontos szempont, érdemes kicsit utánaolvasni, ha komolyabb határozói munkába fogunk. Ehhez alkalmasak lehetnek akár ismeretterjesztő, internetes borvidéki leírások, hozzáférhető digitális tananyagok vagy termékleírások is.

Világunk megismerését jobb kicsiben, szűkebb környezetünkben kezdeni. Ez fajtás szempontból nem a legkönnyebb út, mert be kell valljam, a házikertekben lényegében bármi lehet. De gyakors

Kíncsek is lapulhatnak a kertben (Képen a Madeleine angevine, mára elfeledett régi francia csemegeaszőlő-fajta)

szempontjából tökéletes alapot kapunk a házunkból kilépve. Fontos itt is tudni legalább nagyjából, hogy mikor ültették a szőlőket. A régi tőkék lehetnek rezisztens hibridek, direktermők, de akár klasszikus, olykor mára el is feledett csemegeaszőlők is. Az ötvenes évektől ültetett tőkék pedig általában a nemesítői trendeket követik. Ahogy jöttek az újabb és újabb fajtaelismerések, úgy alakult át szinte teljesen csemegeaszőlő választékunk. A friss tőkéket meg legjobban, ha memorizálják telepítéskor. Már csak azért is, mert minél újabb egy fajta, annál kevesebb róla a megbízható leírás, hozzáférhető irodalom.

Mint az amatőr természetbúvárok, de még a profi fajtahasználók sem indulhatnak felfedezésre a megfelelő felszerelés, vagyis fotózásra alkalmas eszköz és fajtaleírás tartalmazó könyv, digitális tananyag nélkül. Pénztárcánktól függően számos hasznos lapoznivalót szerezhetünk be, írók között keressék Németh Mártont vagy a Csepregi-Zilai, Tóth-Perneszt, de akár Bényei-Lőrinc szerzőpárost is. Az interneten is találnak pontos, alkalmazható leírásokat, de

ezek megbízhatóságáról néha nehéz meggyőződni. A fotózás különösen akkor lehet hasznos, ha nem szeretnénk helyben végleges döntést hozni, vagy bizonyos bélyegeket meg szeretnénk őrizni a későbbi munkánkhoz.

A felhasznált irodalomtól függően számos módszer alkalmazhatunk... Kereshetünk kiragadott értékek alapján táblázatos határozóból, alkalmazhatunk választáson alapuló politómikus határozókulcsot. De eredményre vezethet kiragadott bélyegek, a könyvek képanyagának hasonlítóatása vagy egyszerű lapozgatás a leírásokban. Azonban ahhoz, hogy tudjuk, mit is látunk, így mit használhatunk föl a sajátosságokból, alapismeretekkel kell rendelkezni. Ehhez bemutatom a morfológiában használt szakkifejezéseket.

A szőlő iszonyú változatos növény, nemhogy fajok és fajták között lehetnek nagy eltérések, de még egy ültetvényen, sőt egy tőkén belül is. A tulajdonságok

Az újabban ültetett fajtánk nevét próbáljuk memorizálni

ráadásul nem mindig figyelhető meg, kell tudnunk, hol figyeljünk meg. Nagyon fontos, hogy nincs haszontalan tulajdonság, érdemes mindent nézni. Az is fontos, hogy ne levelekben, fűrtökben gondolkodjunk, inkább tőkékben. Nemcsak azért, mert a hajtások állása és színeződése is fajtajellegzetesség, de azért is, hogy minél több szerről legyen információ.

Remélem, sikerült kedvet csinálnom a fajtahasználatához. Ígérem, mire a szőlő érik, felfejlesztem alapismereteiket annyira, hogy „határozottan határozhatassanak”.

HERBÁCIÓ MAGAZIN

Rendelje meg a Herbáció magazint egy évre (megjelenik évszakonként) mindössze 1680 forintért! Előfizethető bármelyik postán, vagy

hívja a 06 30 437 8900 telefonszámot, vagy küldje el nevét, címét a [nzs@herbacio.hu](mailto:nzr@herbacio.hu) emailcímre.

Herbáció: kozmetikumok, népi gyógyreceptek, különleges ételek, italok, elixírek, tartósítványok: növényekből házilag... Fenyőszörp, muskátlikeksz, kávélekvár, árpafasírt, csalánsör, kenyérpörkölt, parfümök házilag - csak néhány korábbi receptjeinkből...

Megjelent a Herbáció magazin legújabb, 56. száma, kapható az újságárosoknál.

www.herbacio.hu Tel.: 0630 437 8900 nzs@herbacio.hu

Fizessen elő most!

Kertbarát Magazin –
a kertészek közkedvelt magazinja

Olvassa be a QR kódot és fizessen elő kényelmesen, online!

Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Tel.: 06-1-470-0411, Fax: 06-1-470-0410
E-mail: titkarsag@kerteszeteszolozaset.hu
Web: www.magyarmezogazdasag.hu

Megrendelőlap

Megrendelem a **Kertbarát Magazin** című

kéthavi lapotpéldányban az alábbi címré:

Megrendelő neve:

Megrendelő címe:

Számlázási név:

Számlázási cím:

Időtartam: 1 évre 3 990 Ft

1/2 évre 1 995 Ft

Fizetés módja: csekk

átutalás

.....
aláírás

A lap megrendelhető a megrendelőlap visszaküldésével a Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2. címre, vagy a hírportálunkon a <http://magyarmezogazdasag.hu/lapcsoport> weboldalon, valamint előfizethető az ország bármelyik postáján, a hirlapot kézbesítőknél, a www.posta.hu webshopban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), e-mailen a hirlapelfozetes@posta.hu címen, és telefonon a 06-1-767-8262 számon. A Magyar Mezőgazdaság Kft. az adatok gyűjtésekor, feldolgozásakor a 2011. évi CXII. törvény alapján jár el.

Harlekinlatica

Az éghajlatváltozás hatása

AZ ÁLTALÁNOS FÖLMELEGEDÉS A SZŐLŐ ÉLETFOLYAMATAIRA, MINŐSÉGÉRE IS HATÁSSAL VAN. A KORAI KITAVASZODÁS, A MAGASABB ÁTLAGHŐMÉRSÉKLET KÖVETKEZTÉBEN A SZŐLŐ CUKORTARTALMA NŐ, HAMARABB ÉRIK, ÉS KORÁBBAN KEZDŐDIK A SZÜRET. AZ ERŐS NAPSUGÁRZÁS NYÁRON PERZSELÉST OKOZHAT, A TARTÓS SZÁRAZSÁG PEDIG NEGATÍV HATÁSÚ LEHET A KÖVETKEZŐ ÉVI TERMÉSMENNYISÉGRE. A KLÍMAVÁLTOZÁS MIATT A SZŐLŐBEN IS EGYRE GYAKRABBAN TALÁLKOZHATUNK NÉHÁNY, A VÁLTOZÁSOKHOZ JOBBAN ALKALMAZKODÓ KÁRTEVŐVEL.

DR. KOLEVA ROSZICA

A kora tavaszi kártevők közül például az ékköves faaraszoló hernyói helyenként előjelek nélkül, hirtelen károsít. A fakadó szőlőn kirágott rügyek jelzik a jelenlétét. A kártétel 3-4, ritkábban 7-8 egymás melletti rügy kiodvasításában nyilvánul meg. A barnás színű, 4-8 cm hosszú araszolóhernyókat nagyon nehéz észrevenni, mert kiválóan beleolvadnak a környezetükbe, valamint teljesen

mozdulatlanul tartózkodnak a szőlővesszőn. A károsítás ellenére legtöbbször az alvórügyek még kihajtanak, de az ilyen gyenge, fejletlen hajtások már nem teremnek. A számottevő kártétel megelőzésére célszerű az erdőhöz közeli területeken és ott, ahol az előző években már többször megjelent, a fakadás időszakában felmérni a hernyók számát, és ha szükséges, védekezni ellenük.

Váratlanul bukkannak föl az ékköves araszoló hernyói kora tavasszal

Az atkák kártételének is a meleg, szárazabb évjáratok kedveznek. Számuk a tenyészidő második felétől növekszik, hosszú, meleg őszen esetében a teletől népesség is jelentős egyedszámú. Folyamatosan figyeljünk a levél- és gubacsatkák jelenlétére, mert az erősen fertőzött szőlőtőkéken a jellegzetes tünetek már a szőlő 3-5 cm-es hajtásain megjelenhetnek. A nagyobb kárt olyankor csak speciális atkaölő szerek felhasználásával hárríthatjuk el.

A szőlő gubacsatka kártétele nő, főleg ha melegebb teleken sikeresen áttelel és kora tavasszal gyorsan felszaporodik. A jellegzetes tünetek, levélfelszíni kitüremkedésekkel, rügyelhalással a szőlő 2-3 cm-es hajtásállapotától figyelhető meg, de egyre gyakrabban találkozunk a virágkezdemények károsításával is.

A piros gyümölcsfa-takácsatka a szőlőben nem állandó kártevő, de ha előfordulási helyein átte-

A szőlő gubacsatka a levél színén kidudorodó, a fonákon besüppedő és fehér gubacsokat okoz

lelnek a kárpintyos, hagyma formájú téli tojások (0,1-0,2 mm), akkor súlyos károkat is okozhat. Tömeges elszaporodásának a száraz, meleg nyár kedvez. Tavasszal a fakadó szőlőt veszélyezteteti, szívogatása következtében a fiatal hajtások növekedése lelassul, a levélszéllek kanalasodnak, barnulnak, a levelek be-

Tavasszal a gyomokon található a kétfoltos takácsatka

száradnak. Legjobban a későn fakadó és a lassabb kezdeti növekedésű szőlőfajtákat veszélyezteteti. A nyári kártétel késlelteti a vesszők beérését, és a következő évi termésre is negatívan hat. Amennyiben a szőlő fás részein 1 cm-es körkörös felületen több mint 10 téli tojást találunk, fel kell készülni a korai kártételre, illetve nem szabad kihagyni az atkaölő szerek kezelést!

A kétfoltos takácsatka szívogatása miatt fakul, szárad a lomb

A meleg és száraz időszakok a kétfoltos takácsatka szaporodásának is kedveznek. A nőstény 0,4-0,5 mm hosszú. A lárvák és a nimfák kisebbek. Szőlőben fakadás után nem károsít, mert a gyomokra vándorol. Nagy tömegben a nyári hónapokban fordul elő, amikor gyors felszaporod-

dásával váratlan veszélyhelyzetet teremt. Kártételét a leveleken apró foltosság, sárgás, vöröses, barnás elszíneződés jelzi. A fertőzés súlyosbodását a levelek elszáradása, lehullása, a hajtásnövekedés megszűnése, egyenetlen érés jelzi, és csak a gyors, célzott atkaölő szeres kezeléssel lehet megállítani. A kétfoltos takácsatkák egyedszámát nyár elejétől a kétszikű gyomnövényeken is érdemes figyelemmel kísérni.

Egyre súlyosabb növényvédelmi gondot okoz a szőlőfiloxéra is. Az európai szőlőfajták ellenállóak a levéllakó alakkal szemben, de aszályos évjáratokban számos fajtán megjelenhetnek a jellegzetes levéltünetek az alanytelepeken, a termő szőlőkben is. Az elhanyagolt vagy gazdtalan tőkéken a kártevő szabadon szaporodik, és továbbterjed a gondozott kertekbe. A filoxérát a 18. század közepén hurcolták

Az utóbbi években a filoxéra levéllakó alakja is gyakrabban károsít

be Európába. A saját gyökerén fejlődő európai szőlőkön nagyon kedvező életfeltételeket talált.

A pajzstetvek egyre több ültetvényben telepedtek meg a kedvező környezeti hatások, és a szelektív

rovarölő szerek használata miatt. Főleg a gyapjas pajzstetű és az akác-pajzstetű terjedése és gócos felgyűlése tapasztalható. A pajzstetvek nemcsak közvetlenül, a szőlőnedvek szívogatásával gyengítik a tőkéket, hanem növényegészségügyi szempontból is nagyon veszélyesek, mert vírusvektorok. A súlyos tüneteket okozó levélsodrú vírus 1-es és 3-as típusát terjesztik, ezért nagyon fontos a pajzstetvek elleni védekezés!

A harlekinkatica is szőlőkártevővé lépett elő. A kelet-ázsiai eredetű bogár fő táplálékát a levéltetvek és a pajzstetvek képezik. Sok színváltozatban fordul elő, nagyon falánk és hatékony ragadozó. Lárvája és a kifejlett rovarok is jelentős mennyiségű levéltetűt fogyasztanak el, ezért több országban a kártevők elleni biológiai védekezésben használják, de kiszabadult a zárt természetberendezésekből. Elsőként 2001-ben találták meg Németországban, első hazai példány pedig 2008 februárjában Szigetszentmiklóson bukkant föl. A harlekinkatica jelenleg az egész országban elterjedt, sok helyen tömegesen előfordul. Az őshonos katicabogarak kiszorítása mellett komoly károkat okoz a mezőgazdaságnak is. Állati eredetű táplálék hiányában pollenfogyasztásával, a virágok megrágásával csökkenti a termés mennyiségét. Szüretkor tömegesen a szőlőszemek között maradnak és a testükben található földimogyoróra, csipős paprikára és spárgára emlékeztető íz- és illatanyagok a mustba kerülve rontják a bor ízét, minőségét.

A szőlő rovarkártevői elleni készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Hatásmód	Károsító	Dózis (g/10 l víz, ml/10 l víz)	Forgalmi kategória	É.v.i. (nap)
KÖRNYEZETBARÁT KÉSZÍTMÉNYEK					
Avaunt 150 EC (indoxakarb)	kontakt és gyomorméreg	szőlőmolyok	2,5 ml	II.	10
Dipel DF (Bacillus thuringiensis var kurstaki)	biológiai rovarölő szer	szőlőmolyok	10 g	III.	2
Runner 2F (metoxifenozid)	vedléshormont utánzó vegyület, az ún. vedlést beindító és felgyorsító hatás	szőlőmolyok	1,5-3 ml	III.	14 (borszőlő) 7 (csemege)

A szőlő rovarkártevői elleni készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Hatásmód	Károsító	Dózis (g/10 l víz, ml/10 l víz)	Forgalmi kategória	É.v.i. (nap)
PIREROID KÉSZÍTMÉNYEK					
Cyperkill 25 EC (cipermetrin)	kontakt és gyomorméreg	szőlőmolyok	1,5-2 ml	III.	10
Decis Mega (deltametrin)	kontakt és gyomorméreg	molykártevők, amerikai szőlőkabóca	1,5 ml	II.	7
Karate Zeon 5 CS (lambda cihalotrin)	kontakt és gyomorméreg	szőlőmolyok amerikai szőlőkabóca, foltosszárnyú muslica	1,5-2,5 ml 2,5 ml	III.	3
EGYÉB KÉSZÍTMÉNYEK					
Affirm (emamektin benzoát)	transzlamináris, gyomorméreg-ként fejti ki hatását	szőlőmolyok	12,5-15 g	II.	7
Luzindo (klorantraniliprol + tiametoxam)	felszívódó	szőlőmolyok, amerikai szőlőkabóca, amerikai lepkekabóca	2-2,5 g	II.	30
Envidor 240 SC (spirodiklofen)	kontakt, az atkák minden fejlődési alakja ellen	szőlőlevélatka, takácsatkák	4 ml	II.*	14
Nissorun 10 WP (hexitiazox)	kontakt és gyomor-méreg,tojás, láva és nimfaölő hatás	piros gyümölcsfa-takácsatka, kétfoltos takácsatka	4-5 g	III.	21
Ortus 5 SC (fenprosimát)	kontakt	szőlő-levélatka, takácsatkák	10 ml	II.**	14
Vertimec Pro (abamektin)	felszívódó	takácsatkák, szőlőlevélatka, szőlő-gubacsatka	7,5 ml	II.	28
Zoom 11 SC (etoxazol)	kontakt és mélyhatású	piros gyümölcsfa-takácsatka, szőlőlevélatka, takácsatkák, szilvataácsatka	2,5 ml	III.	28

*-50 ml-es, illetve ennél kisebb kiszerelésben III. forgalmi kategória

**-300 ml-es, illetve ennél kisebb kiszerelésben III. forgalmi kategória

Változatos történetek

MÉRETÜK ÉS KORUK MELLETT SOKFÉLE MÁS OKBÓL TARTUNK NYILVÁN NEVEZETES FÁKAT. SOROZATUNKBAN MAGÁNKERTBEN ÁLLÓ IDŐS GYÜMÖLCSFÁT, ZARÁNDOKÚT MELLETTI TÖLGYFÁT ÉS NEVES KÖLTŐNK VERSBEN IS MEGÉNEKELT FÁIT MUTATJUK BE.

A balatoni torzsátlan

A Balatonalmádi Kálmán körte, amit a helyiek „torzsátlan” körtének is neveznek, megközelítőleg 350 éves lehet. A korona átmérője körülbelül 14 méter, méreténél fogva térképzései pontnak számít. A terület, ahol a fa áll, már többször is gazdát cserélt, de impozáns mérete miatt egyik tulajdonos sem döntött a fa kivágása mellett. A nevezett fa évente 5-10 mázsa egészséges termést ad, növényvédő szer használata nélkül. Betegségekkel szemben ellenálló, ezért a fajta fenntartása érdekében szaporítóanyagként oltványok készítéséhez is felajánlják.

Torzsátlan körtefa Balatonalmádban

Képes-fa

A Ságvári Egyesület célja, hogy megőrizze a település régi időkből hagyott örökségét az utókor számára. Így kíván eljárni a helyi Képes-fával is. A 300 évesnek mondott tölgy törzsén egy Szent

Vendelt ábrázoló festményt helyeztek el az Andocsra tartó zarándokok, akik megpihentek a hűst adó fa árnyékában és imádkoztak. A Képes-fának régen csupán egyházi szerepe volt, évszázadokon át az ország különböző részeiről érkező zarándokok pihenőhelyének számított. Mára világi események is fűződnek a nevéhez: túraútvonal,

A 300 éves képes-fa

közösségi és családi kirándulások színtere lett. Az egyesület ezért is tartja fontosnak a fa megőrzését és környezetének védelmét. Szeretnék, ha ez az

újából felfedezett kincs sokáig fennmaradhatna festői környezetével együtt, hogy a következő nemzedékek is büszkék lehessenek rá.

A fiatal Hős

A Római part Budapest egyik utolsóként megmaradt, nagyrészt természetes jellegű partszakasza. A több mint 3 km hosszú szakasz középső része máig megőrizte természetes, kavicsos partjellegét – északon inkább ártéri erdőt találunk. A parti nyárfaállomány egyik kiemelkedően szép példánya az

A Római parti „Hős fa”

Év fája verseny „Hős fa” kategóriájába benevezett fehér nyár, amely egy sólya mellett áll. A Hős 65 éves korával, 27 méter magasságával és mintegy 360 cm törzskerületével kifejezetten méltóság-teljes, mégis szelíd alakja és a folyó felé „tekintő” lombja kifejezi a táj természeti értékét.

Arany János tölgyei

A Margit-szigeten egy szép koronájú kőrisfa volt Arany János legkedvesebb fája, amelynek törzsére támaszkodva írt és elmélkedett. Sajnálata, mivel a kőris alatt nem volt pad, idővel kénytelen volt átvonulni a közeli tölgyek alá. Itt írta 1877-ben A tölgyek alatt című költeményét, ami a következő évben még Margitsziget címen jelent meg a Budapesti szemlében. Az eredetileg 11 tölgyből álló

Arany János tölgyei

facsoport mára nyolcra csökkent. A 20 méteres magasságot meghaladó, átlagosan két és fél méter törzskerületű fákat 190-200 évesre becsülik. Arany János végső nyughelyére a Nemzeti Sírkertben két tölgy árny borul; az 1960-as évek elején a Margit-szigeti tölgyfákról vegetatív szaporítással nyert példányokat telepítettek át.

*„A tölgyek alatt
Vágynám lenyugodni
Ha csontjaimat
Meg kelletik adni...”*

Varga Tibor

Jól viselik a szárazságot

AZ IDÉN MÁR VOLT SZÓ ÁRNYÉKOS KERTEKRŐL, LOCSOLÁSI LEHETŐSÉGEKRŐL, DE NAPJAINK TALÁN LEGNAGYOBB KIHÍVÁSA A SZÁRAZSÁG, S ÚGY TŰNIK EZ A PROBLÉMA TARTÓS LESZ. ÍGY TEHÁT HATUDJUK, KÉSZÍTSUK FEL KERTJEINKET A VÍZUTÁNPÓTLÁS VALAMELY LEHETŐSÉGÉRE. HA MOST ALAKÍTJUK KI VAGY ÁT A KERTÜNKET, AKKOR ÉRDEMES OLYAN NÖVÉNYEKHEZ NYÚLNI, AMELYEK JÓL TŰRIK, ELVISELIK A SZÁRAZSÁGOT, ÍGY KERTÜNK TOVÁBBRA IS SZÉP MARAD.

NAGYKUTASI VIKTOR

A természetben a száraz, csapadékszegény klíma miatt alakultak ki a száraz élőhelyek, főleg homokos vagy sziklás talajon, ahol ha van is víz, gyorsan elfolyik és fölvehetetlenné válik a növények számára. A nagyon meredek és a kitett, szeles területekre is ez a jellemző, hiszen ezen talajok sem tudják megtartani a vizet.

De előfordulhat szárazság nagy méretű fák lombja alatt vagy éppen 3-4 méter magas sövé-

nyek mellett is, ahol a fás szárú növények konkurálnak az évelőkkel vagy kisebb cserjékkel. A legrosszabb ezen tényezők együttes hatása, ami főleg nagyon beépített vagy közterületekre jellemző. Épített környezetben is találkozom ezekkel a jelenségekkel, de ott ezt ki is használják a növényválasztásnál, kőkeretet, sziklakertet, támfalat létesítenek, és zöldtetőre váltják a tetőburkolatot.

A szárazságot jól viselő növényeket a stressztolerálók közé soroljuk. E tulajdonságukról már a növények külleméből lehet következtetni, ugyanis a vízmegtartásra, raktározásra utaló tulajdonság a hagyma, a gumó (krókusz, tulipán), a vastag rizómák (Iris, Yucca) vagy a húsos, pozsgás megjelenés (varjúhájak, kövirózsák, Delosperma). De árulkodó a levélfelület is, szárazságtűrésre következtethetünk, ha egy növénynek ezüstös, ezüstszürkés a lombja, ha viaszos, kékes lomb (szegfűfélék, kékes lombú árnyékliliomok) vagy ha molyhosak a levelek (nehézszagú golyaorr).

Sajnos hazánkra az utóbbi években jellemző, hogy az éves 500 mm átlagsapadék, eléggé hektikusan esik le. Térben és időben a csapadék elosz-

lása nagyon változó, és ehhez jön még a nyári hónapokra jellemző szélsőséges meleg is. Így vagy locsolunk, vagy olyan növényeket válogatunk össze, amik jól elviselik ezeket a szélsőségeket.

Ha most alakítjuk ki a kertet, ezt érdembe figyelembe venni a növényválasztásnál. Az, hogy a növények bírják a szárazságot, nem azt jelenti, hogy ne is öntözzük őket. Főleg az ültetést követően hálálják meg az időnkénti bő vízádaggal történő locsolást, legyen az őszi vagy tavaszi ültetés, hiszen az előző telünk is nagyon csapadékszegény volt. Sok kertbarátnál láttam, hogy az őszi ültetések, amik nem kaptak plusz vizet, tavaszra kiszáradtak vagy nagyon nehezen indultak meg.

A következőkben felhasználás szerint csoportosítva ajánlunk szárazságtűrő dísnövényeket.

Évelők extrém száraz helyre

- Artemisia stelleriana és fajtái
- Cerastium tomentosum
- Crassula setulosa variegata és curta
- Delosperma fajok
- Euphorbia myrsinites
- Festuca glauca és fajtái
- Iris germanica, pumila, pallida
- Helictotrichon sempervirens és fajtái
- Limonium fajok és fajták
- Linum perenne
- Orostachys fajok
- Paronychia fajok/fajták
- Rosularia fajok/fajták
- Sedum fajok/fajták
- Stipa tenuissima és fajtái
- Sempervivum fajok/fajták
- Yucca fajok/fajták

Gömbkoronát nevelő fák

- Acer campestre 'Nana'
- Fraxinus ornus 'Mecsek' (jól viseli a metszést)
- Sorbus redliana 'Burokvölgy'
- Robinia pseudoacacia 'Umbraculifera'

Alacsony (4-6 m) fák

- Acer tataricum
- Cercis siliquastrum
- Crataegus fajták
- Koelreuteria paniculata
- Prunus cerasifera (ehető termése van)
- Prunus dulcis (ehető termése van)
- Pyrus nivalis
- Robinia hispida (oltott változata)

Oszlopos koronájú fák (3-10 m)

- Crataegus monogyna 'Stricta'
- Prunus dulcis 'Balaton' (nagyon gyorsan nő)
- Pyrus pyraister 'Márkói'
- Robinia pseudoacacia 'Fastigiata'

Sövénynek való fák és cserjék

- Berberis thunbergii 'Atropurpurea Nana' (max. 0,5 méterre nő meg, nagyon szép piros lombú)
- Berberis thunbergii 'Kobold' (törpe növésű)
- Lavandula angustifolia
- Salvia officinalis

Alacsony cserjék (1 m)

- *Artemisia alba*
- *Caryopteris* fajták
- *Perovskia* fajták
- *Berberis* × *media* (lassan nő, tövisei vannak)
- *Berberis thunbergii* 'Carmen' (tövises, szép piros lombú)
- *Lonicera xylosteum*
- *Symphoricarpos orbiculatus* (rózsaszín termése van)

Magasabb cserjék (2 m)

- *Berberis vulgaris* (piros lombú, tövises)
- *Cornus mas*
- *Cornus sanguinea*
- *Cornus coggygria* (őszel szép piros a lombja)
- *Crataegus monogyna* (tövises)
- *Crataegus prunifolia* (tövises)
- *Eleagnus angustifolia* (tövises)
- *Ligustrum vulgare*
- *Lonicera tatarica*
- *Pyracantha* fajták (tűs kéreg és sokáig díszítő termés)
- *Syringa vulgaris* fajták
- *Tamarix gallica* (csak nagyon napos helyre való)

Fenyőfélék

- *Abies cephalonica*
- *Cupressus arizonica* (szürkés lombozatú)
- *Cupressus sempervirens*
- *Juniperus virginiana*
- *Pinus sylvestris*
- *Thuja plicata* fajtái.

A mi kertünk

Ha van egy talpalatnyi zöld felület, amit megműveltünk, ahol jól érezzük magunkat, az már a mi kertünk. Nem számít, hogy nagy kert, hátsó udvar, ágyás, balkon vagy csak néhány cserép. A virágok tapintása, illata és nyugtató színeik mind javítják a hangulatot és lelket öntenek az emberbe.

Virágaink fejlődése során a tápanyagok és a víz szakszerű utánpótlása mellett a legfontosabb a növényegészségügyi higiénia betartása, ami csökkenti a gombabetegségek megjelenését. Ezt szolgálja ültetéskor a megfelelő, jó vízáteresztő képességű virágföld, illetve a virágok szellős ültetése is.

Óvintézkedéseink ellenére is lehetnek olyan időjárási körülmények, amelyek kedveznek a gombás fertőzéseknek. Ha nem vesszük észre időben a tüneteket, és nem védekezünk ellenük, akár végzetesek is lehetnek növényeink számára: ma már szinte elengedhetetlen egy-egy növényvédelmi permetezés.

A LEGNAGYOBB VESZEDELEM A SZÜRKEPENÉSZ!

A mindenki által ismert, a szőlőfürt rothadását is előidéző gomba szinte valamennyi évelő, egynyári, balkon, cserepes és ágyásnövényünket is képes megbetegíteni a levegőből, széllel szállított spórákkal. Kiültetést követően egészen őszi fertőz, ezért fokozott figyelmet igényel.

A töveken a tőlevelek, a virágtengelyek és a bimbók

megbarnulnak, fonnynadnak, a virágszirmon szürkés-vöröses vagy barna gyűrűfoltok jelennek meg, végső stádiumban rothadásnak indul a növény, és szürke molyhos, pókhálós bevonat jelenik meg rajta.

A betegség fő hajlamosító tényezője a hőingadozás és a levél vagy a talaj hosszú idejű (8-10 óra) vízbotítotttsága. Ha hirtelen, vagy jelentősen lehűl a levegő, ugyanakkor a virágaink levélzete, talaja nedves, a fertőzés biztosan bekövetkezik.

Érzékeny virágok

Kimondottan érzékeny a szürkepenészre az egynyári virágok közül a napvirág, a büdöske, a kri-zantém, a szegfű, a petúnia, a hópehelyvirág, az árnácska, a százsorszép, a bohócvirág, a ne-báncsvirág, a rézvirág és a vasfű. A balkon- és cserepes növények közül a muskátlifélék, a petúnia, a ciklámen, a mikulászvirág, a fukszia, az afrikai ibolya védelmére kell odafigyelni. Ágyásnövényeink közül a rózsza és a lilacserje fogékony a fertőzésre.

SWITCH 62,5 WG
a virágok megmentője

A Switch 62,5 WG szabadon megvásárolható termék, kis kiserelésben (10 gr) is kapható, munka- és ételmezés-egészségügyi várakozási idő a permet beszáradása után nincs.

A készítmény kimagasló hatékonyságot mutat a szürkepenész ellen disznónövényekben. Nagy előnye, hogy blokkolja a fertőzést, és a növényre permetezve nem hagy foltot.

Amennyiben a hajlamosító tényezők jelen vannak, kis kézi permetezőt használva védekezünk. Összpontosítsunk a hajtás és a virágrészek védelmére.

Dózis 15 gramm 10 liter vízben oldva.

A Switch 62,5 WG-t keresse a gazdaboltokban, Oázis és Hermész áruházakban.

A kiült agyásokba vessünk mézontófűvet

Júliusban első a vízmegőrzés

ELÉRKEZTÜNK A NYÁR KÖZEPÉHEZ, AMIKOR A LEGNAGYOBB KIHÍVÁST A KÁNIKULA ELLENI VÉDEKEZÉS JELENTI MIND AZ EMBEREK, MIND A NÖVÉNYEK SZÁMÁRA. MILYEN KÖLTSÉGMÉLŐ, UGYANAKKOR KÖRNYEZETBARÁT PRAKTIKÁKAT ALKALMAZHATUNK ANNAK ÉRDEKÉBEN, HOGY KERTÜNK A HŐSÉG IDEJÉN IS A LEGSZEBB POMPÁJÁBAN RAGYOGJON?

HORVÁTH ANETT

Sokan a nyár derekán mennek nyaralni, de kiépített öntözőrendszer vagy segítőkész szomszédok hiányában komoly kihívás az öntözés megoldása. Erre az eshetőségre bevethető egy apró praktika, ami újrahasznosítás szempontjából sem utolsó. Készítsünk elő néhány PET-palackot, amit az oldalán az aljától pár centire szúrjunk ki egy gombostűvel. Fontos megjegyezni, hogy egy ilyen kicsi lyuk is elegendő, mert ha nagyobb, a víz túl hamar elfolyik. Ezután ássuk le a palackot a kiszáradástól megóvni kívánt növények tövéhez közel, és egy

tölcsér segítségével töltsük fel vízzel. Végül tegyük rá a kupakot, de ne szorítsuk rá teljesen. A kupak csavarásával szabályozni is tudjuk a víz szívárgásának intenzitását. Ezzel a módszerrel akár egyhetes kiruccanásra is nyugodt szívvel elmehetünk.

Amikor otthon vagyunk, a legjobb késő este vagy kora reggel locsolni. A reggeli frissítő abból a szempontból szerencsésebb, hogy kevesebb esélyt adunk a gombabetegségek térhódításának. A talaj nedvesen tartása érdekében a nyári melegben különösen ügyeljünk a folyamatos takarásra, mert

ezzel rengeteg vizet és energiát spórolhatunk meg. A mulcstakaró akkor jó, ha nem hatolnak át rajta a nap sugarai, de ne legyen vastagabb pár centinél. A kertből összegyűjtött gyommentes fűnyesedék általában kéznél van, de ugyanolyan jó a csalánka-szálék vagy a gyorsan humusszá alakuló fűből és apróra vágott, elszáradt növényi részekből készített gyorskomposzt.

Nem árt egy pillantást vetni a kerti komposztunkra is. Ha nagyon kevés a csapadék, szükség lehet a locsolására, különben leállhat a bomlási folyamat. Öntözzük addig, amíg a közepe is nedves lesz. Az érést tovább gyorsíthatjuk valamilyen nitrogénben dús adalékanyaggal, mint például a csalánlé, de segíthet a szaru- vagy vérliszt, állati trágyák vagy az abból készült levek hozzáadása is.

A legjobb, ha egész évben gondoskodunk a madarak itatásáról, de ha hőségiadót fújnak, akkor pláne ne felejtsük meg róla! Itatónak tökéletesen megfelel egy 45-50 cm átmérőjű virágalátét, amibe naponta 5-7 cm-nyi friss vizet kell tenni, továbbá egy olyan követ, ami megakadályozza az edény felborulását.

A legfelső hajtáscsúcsokat már kitörhetjük, ha a támasztékot igénylő növények elérték a támrendszer tetejét. Emellett a paradicsom, a paprika és a padlizsán esetében a hónap folyamán fokozatosan ügyeljünk a megjelenő oldalhajtások eltávolítására és kötözésére, mert a terméseik egyre súlyosabbak lesznek.

Szüretet követően ne hagyjuk üresen az ágyásokat. Most kell vetni télre a hidegtűrő növényeket is, úgy mint a cékla, leveleskel, de a gumós édesköményt is ekkor ültethetjük. Az üres területekre szórhatunk zöldtrágyaként facélia vagy mustármagot is, mert mindkettő jól fellazítja a talajt a gyökérével, ugyanakkor elűzi a fonálférgeket.

Növényvédelmi teendők

Az utóbbi években a hazánkban újonnan megjelenő kártevők közül jó eséllyel a zöld vándorpoloska okozza a legtöbb bosszúságot, hiszen nem válogatós, polifág rovar, ami bármilyen növényt szívesen szívogat, egyúttal bűzével fogyasztásra alkalmatlan-

Naponta frissítsük a vizet a madáritatóban

ná teszi a növényt. Mielőtt vegyszeres eljárásához folyamodnánk, alapos megfigyeléssel és néhány apró fogással gyéríthetjük ezt a két nemzedékes, 5 lárvaalakban megjelenő kártevőt. Érdemes tudatosan csapdanövényeket elhelyezni a kert néhány pontján, mert például a kukoricán, napraforgón előszeretettel gyülekeznek csapatostul, így kora

A káposztalepke hernyói ellen a talaj fahamus takarásával is védekezhetünk

reggel könnyűszerrel begyűjthetjük őket. Ha kicsit jobban megfigyeljük, észrevehetjük, hogy egyes zöldségfajtákat jobban kedvel, tehát ha több fajtát ültetünk egy fajon belül, akkor lehet olyan, amit

A zöld vándorpoloska nem válogatós, de van, amit különösen kedvel

érintetlenül hagynak. Így a következő évben már célirányosan csak a poloskák által nem kedvelt fajtákat választhatjuk.

A poloskák étvágyával a takácsatkák is felveszik a versenyt, de apró méretük miatt lehetetlen

begyűjtéssel eltüntetni őket. A gyorsan szaporodó kártevő a megtámadott növény nedveit szívogatja, és lehet, hogy mire észbe kapunk, a helyzet már menthetetlen. Ha rendszeresen gondot okoznak, akkor próbáljuk ki a neem olajos permetezést, ami igazi csodafegyver a szívó, rágó rovarok hada ellen.

A káposztára leselkedő káposztalepke rendszerint július-augusztusban rajzik, készíthetünk ellene védőgallért. Keverjünk pépet agyagból vagy kőlisztből és vízből, majd terítsük szét a talajon. Az ebbe került lárvák nem tudnak kikelni. A káposzta védelmében szórhatunk a tövek köré nyirkos fahamut vagy durva homokot, és locsolhatjuk kenőszappanos vízzel, különös tekintettel a gyökérnyakra.

Mi az a neem olaj?

A trópusokon honos neem-fa termésének magjából kivont olaj rovarölő hatású, és minimális mennyiség szükséges belőle, viszont a kezelést rendszeresen ismételni kell, különös tekintettel arra, hogy a levelek fonákjára is jusson. A hatás nem azonnali, legalább egy hét szükséges a változáshoz. A neem olaj zavart okoz a rágó és szívó rovarok hormonháztartásában, így a kártevők még a megtámadott növényen vannak, de már nem okoznak gondot, mert "elfelejtene" táplálkozni és szaporodni. Jó hír, hogy a hasznos rovarokra, mint például a méhek, egyáltalán nem veszélyes, mivel a permet a leveleken megszárad, mire azok aktívvá válnak.

Megelőzőként elég 0,5%-os töménységben alkalmazni, a kártevők megjelenésekor 1-2%-ra emeljük a töménységét. Korán reggel vagy késő este juttassuk ki, mert az UV fény hatására hatóanyaga hamar lebomlik. Az 1%-os oldathoz oldjunk fel egy liter meleg vízben 2-4 ml szappant, majd nagyon lassan, cseppenként keverjünk hozzá 10 ml neem olajat. Permetezés közben folyamatosan rázogassuk a tartályt és a keveréket 8 órán belül használjuk fel.

Kútbejelentés meghosszabbítva

Az illegálisan fúrt, vagy az eredeti engedélytől eltérően kivitelezett kutakat bírság kiszabása nélkül lehet bejelenteni a vízügyi hatóságnak. Az erre a bejelentésre megadott 2020. december 31-i határidőt további három évvel, 2023. december 31-ig meghosszabbította a kormány. Ehhez vízjogi fennmaradási engedélyért kell folyamodni az

illetékes vízügyi hatósághoz. Házi vizigény kielégítésére, azaz a kerti kutakra ezt a jegyző adhatja meg, de a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara szerint a mezőgazdasági célú felszín alatti vízkivételi művekre is hasonlóan egyszerű és költséghatékony eljárásrendet célszerű kialakítani, ami elsősorban az illegális kutak feltérképezését segíti.

Virágos Magyarország verseny

Július elsejéig lehet nevezni a Magyar Turisztikai Ügynökség által kiírt Virágos balkonok, virágos kertek versenyre. Idén a vírushelyzet miatt nem az önkormányzatoknak, hanem a lakosságnak szólt a felhívás, hogy minél szebb, virágosabb környezetet teremtsenek. Pályázní 2020. május 15. napján, vagy azt követően készült, a dísznövényeket, fűszernövényeket, zöldségeket, gyümölcsstermő növényeket kiemelő, a kerti kompozíciót is bemutató balkonkerteri/előkerti fotókkal, és egy maximum 400 karakteres leírással lehet a legvirágosabb balkon és a legvirágosabb kert kategóriában, a Virágos Magyarország Környezetszépítő Verseny honlapján.

A legjobb pályázók értékes kertészeti utalványt kapnak. Kategóriánként az első 3 legvi-

Székesfehérvár korábban sikerrel vett részt a versenyen

rágosabb balkont és előkert, valamint 7-7 további pályázatot díjaznak majd, továbbá egyedi, tematikus díjakat is kiosztanak a különleges pályaműveket beküldők között. A szakmai zsűri döntése mellett közönségzavazás is lesz.

Irtsuk a parlagfüvet!

Az idén a száraz tavasi időjárás miatt később kezdett csírázni a parlagfű, csak a májusi esők után lett elegendő nedvesség a számára. Akkor viszont tömegesen jelent meg ez az erősen allergizáló gyomnövény, ami ellen mindenkinek kötelező a védekezés. Az a cél, hogy még a virágbimbók kialakulása előtt elpusztítsuk a növényt. A Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi

Kamara szerint ugyanakkor kerülni kell a talaj fölösleges bolygatását, kiskertben kézi gyomlálással vagy sekély saraboló kapálással szabaduljunk meg tőle. A csapadék hatására a fűfélék is szárba indultak, aminek köszönhetően jelentősen megnőtt a gyomelnyomó képességük, amit a többszöri nyírással, kaszálással, illetve tápanyag-utánpótlással tovább javíthatunk.

Illatozó kakukkfüvek

SZIKLAKERTBE VAGY ÉVELŐÁGYÁSBA IS ÜLTETHETŐK A KAKUKKFÜVEK, AMELYEK AMELLETT HOGY SZÉPEK, JELENTŐS A GYÓGYHATÁSUK, ÉS SZÁMOS ÉTEL JELLEGZETES FŰSZEREKÉNT A KONYHÁBAN IS HASZNUKAT VESSZÜK.

NAGY Z. RÓBERT

A kakukkfű a Földközi-tenger keleti partvidékéről származó, 20-40 cm magasra növő, vadon is előforduló évelő félcserje. Első ránézésre nem is gondolnánk ezt, méretéből és párnás megjelenéséből adódóan. Szerteágazó szára azonban elfásodik, és tavaszkonként ebből hajt ki, akárcsak a jóval nagyobb termetű cserjék, csak ő kicsiben.

Kevés is elég belőle

Leveleit frissen vagy szárítva használjuk kis mennyiségben, kolbász, pástétom, hús-, burgonya- és

zöldségfélék, levesek és mártások, valamint pizza ízesítésére. A francia konyha tipikus fűszere. Sok zöldfűszertől eltérően belefőzhető az ételbe.

Fogyasztható forrázatként tea formában, de készülhet belőle szirup vagy szörp is. Jellegzetes és erős íze miatt ezekből nagyon kis mennyiség is elég limonádék vagy más gyógyteák ízesítéséhez. A szirup konyhai felhasználása mellett hígítatlanul felső légúti megbetegedések kezelésére is alkalmas.

Napjainkban a fűszerekre elsősorban mint ételeink ízesítőjére gondolunk, ám elődeink

nem csak a gasztro-élmény fokozása miatt fűszereztek. Mindig nagy szerepet játszott, hogy a növények segítsék az emésztést, és az sem volt hátrány, ha antimikrobás hatással rendelkeztek, hiszen ez gátolta az étel korai megromlását. A kakukkfűvek mindhárom szempontból megállják a helyüket. Gyűjtésük a virágzás előtt és alatt ajánlott, mert olyankor a legfűszerezesebb az aromájuk. Nagyon jól tartósíthatók ecetben és olajban is. A fiatal növények még zsemege szárai is felapríthatók és használhatók fűszerezésre, az idősebb, elfásodott szárról pedig húzzuk le a leveleket, így használjuk fel. A kakukkfű a lakásban hűvös, napos helyen egy-két hétig tartható frissen a felhasználásig, mérsékelt öntözés mellett.

Köhögéscsillapító, gyulladáscsökkentő

A kakukkfű drogja a megszáritott herba, azaz a virágos hajtás, amely nem tartalmazza az alsóbb elfásodó részeket. A vadon begyűjthető *Thymus serpyllum*, vagy mezei kakukkfű több faj gyűjtőneve, melyeket alig lehet megkülönböztetni egymástól. De kerti változatai is szép számmal vannak, melyek íze, hatóanyag-tartalma vagy megjelenése eltérő, és sok díszváltozata is kialakult.

Serkenti az emésztést, teaként mézzel fogyasztva enyhíti a köhögést és a torokfájást.

A kakukkfű-illóolajat vízgőz-desztillációval nyerik ki, mintegy 1-3%-os hozammal. Az illóolaj lehet színtelen, halványárga vagy vöröses színű. Illata nagyon jellegzetes, markáns, fűszeres, a fenolos alkotórésznek (timolnak) köszönhetően, amelyből 30-50%-ot tartalmaz az illóolaj. Másik jelentős hatóanyaga a karvakrol, ebből 65-70% van az illóolajban. A Magyar Gyógyszerkönyv szerint a kakukkfű olaja erős antimikrobiális, szagtalanító, bőrvörösítő, gyulladáscsökkentő, általános erősítő, köhögéscsillapító és a hörgők görcsét oldó hatású. A kakukkfűolaj alkalmazásának főbb területei: különböző eredetű légúti-, bőr- és húgyúti fertőzések; köhögéssel járó krónikus légzőszervi bántalmak, szájüregi gyulladások, emésztőrendszeri panaszok, valamint a mozgásszervek gyulladással és fájdalommal járó megbetegedései. A bőr gombás vagy bakteriális eredetű fertőzéseinek kezelésére kivonatok, ecsetelők, vagy kenőcsök formájában használható. Légzőszervi megbetegedések esetén inhaláló szerek, légzéskönnyítő hatású gyógyfürdők és mellkasi bedörzsölők, krémek, valamint orrkenőcsök egyik fő alkotórészeként is felhasználható. A szájüregben zajló kedvezőtlen folyamatok kezelésére ajánlott szájvizek, öblögetőszerk és ecsetelők egyik lehetséges és hatékony alkotórésze. Reumás és más erede-

Vadon is él hazánkban a mezei kakukkfű, száraz réteken, mészkőhegységeken

tű, fájdalommal járó megbetegedések esetén bedörzsölőszerek, masszázsz-, és fürdőolajok, illetve krémek értékes hatóanyaga.

Belsőleg húgyúti fertőzések orvoslására és emésztésvajító teakeverékekben hasznosítják sokoldalú és kedvező hatásait. A kerti kakukkfű illóolaja nem toxikus, a bőrt közepes mértékben irritálja (főként a nyálkahártyát irritáló tulajdonsága van), ám sok illóolajtól eltérően fényérzékenyítő és fototoxikus hatása nincs. Vírusölő hatása is ismert és jelentős.

Fajai, változatai és tartásuk

Kertben, cserépben könnyen tartható többségük, és hazánk teleit is elviselik. Mindenképp tűző napot igényelnek. A talajjal szemben nem igényesek, a kevés tápanyagtartalommal rendelkező rosszabb minőségű talajokon is megélnek, valamint a szárazságot is jól tűrik. Termesztésben, ha jelentősebb hozamot szeretnénk elérni, akkor

A citromillatú kakukkfű sokféle levélszínben kapható

meghálálják a jó minőségű talajt és a rendszeres öntözést. Az, hogy egy növény tág tűrésű, nem jelenti azt hogy e szélsőséges viszonyokat szereti, hanem csak azt, hogy képes elviselni. (Mint a kamilla, amit sokszor látunk szikes területeken, mert elviseli a talaj magas sótartalmát, de egyáltalán nem ragaszkodik hozzá, sőt jobb minőségű talajon sokkal jobb a hozama.)

A citromillatú kakukkfű, a *Thymus citriodorus* több változattal rendelkezik, van aranyszínű

levélszegélyű tarka, fehértarka, sőt sárgás levelű változata is. Emellett álló és kúszó formája is létezik e fajnak. Ennél a növénynél a citromos illat elnyomja a kakukkfűekre jellemző timolos aromát.

A narancsillatú kakukkfű, a *Thymus fragrantissimus* szintén a kakukkfűektől szokatlan illatával, és szép ezüstös leveleivel tűnik ki a sorból.

Könnyen nevelhető akár cserépben is (a képen köményillatú kakukkfű)

A *Thymus herba-barona* a köményillatú kakukkfű. A vad vagy mezei kakukkfűvekről már volt szó, ez a *Thymus serpyllum* is nagyon jól mutat kertben is. Kimondottan kerti változata

Tömött növekedésű kerti fajta

a kakukkfűeknek a *Thymus vulgaris*, amely számos fajtával rendelkezik a természetesi céltól függően, dísz- vagy haszon célokra is nemesítették.

RÁGCSÁLÓRIASZTÓK
Szabaduljon meg hivatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- bolha, kullancs
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673
E-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu • www.ragcsaloriaszto.hu

MEG- FEJTÉS, 1.	IDÉZETT HELYEN, RÖVIDEN	...ANYÓ A GRÁM TESTVÉREK MESÉJE	AMELY DOLOG	GYŐRI SPORT- KLUB
K				A
ÓRÁBAN IS PEREG- HET				
FŐZELÉK- NÖVÉNY	RÓMAI SI NEPI ÜLNÖK		NAPTÁRI IDŐSZAK, NAP ANGOLUL	KÖR KÖZEPÉI TANÁCS- KOZÁS
HEBE- HURGYA, HEGYES SZERSZÁM				
VENDÉG- LŐLAP	MEGLŐG, ODÉBBÁLL	CSPÍKE- HALÓ	MEDVE- BOCS	FEL- ZSÁKI STRÁZSA
MEG- FEJTÉS, 2.				
VÁZLAT- RAJZ	MITKUS BRIT KRÁLY MEG- FEJTÉS, 3.		DOKTOR, RÖVIDEN ILLÚZIÓ, ÁBRÁND	KICSINYÍTÓ KÉPZŐ A VEGÉN JÓKEDVŰ
DALRA FAKAD			A TULSÓ PARTRA JUT MÓKUS	
PASCAL, RÖVIDEN		AZ ISKOLÁT ELŐZ MEG- SZINE... A KREMAJE	ÖLTÉSSEL DISZÍTÓ DEFINIÓ, RÖVIDEN	FOLYÓS ANYAG ELSŐ RÉSZLETI
ZÁSZLÓ- ALJ, RÖVIDEN		EZ ITT HAZAI BORVIDÉK	TOLSZTOJ ÜSTÖKÖS FEJEI	
A HÁRMA- DIK SZEMÉLY	A MÁSIKATI VÍZPARTI FA		FECSKE- FAJTA	
KÖMÍVES KELEMEN BALLADA- BELI VÁRA			KÁRTYA- VETŐ	
LÁTÓ- HATÁR		AJTÓ- KERETI KÉRDŐ- SZÓCSKA		
DUPLÁN ÉNEKES- MADÁR	É			

A fekete őszibarack-levéltetű az őszibarack egyik legsúlyosabb kártevője. Szívogatása nyomán a fiatal levelek szabálytalanul fodorosodva besodródznak, a hajtások növekedése leáll, begömbülnek. A torzult levelek sűrű csoportba zsúfoltak, és általában idő előtt lehullanak. A korai lombhullás természecsökkenést okoz, és... (megfejtés).

Kérjük, a megfejtést küldje be címünkre
2020. július 15-ig!

Kerti Kalendárium
1591 Budapest, Pf.: 294.

Egy nyertes könyvjutalomban részesül.

A legszínesebb palettával AZ ÖN SIKERÉÉRT!

SZAKLAPOK ÉS MAGAZINOK

TEMATIKUS MELLÉKLETEK

AGRÁRHÍRPORTÁL

DIGITÁLIS KIADVÁNYOK

KIÁLLÍTÁS- ÉS RENDEZVÉNYSZERVEZÉS

EGYEDI SZOLGÁLTATÁSOK